Štev. 247. V Ljubljani, v soboto, dne 31. oktobra 1925. Posamezna številka stane 1·50 Din Leto LIII.

Naročnina
za državo SHS:
na mesec ..... Din 20
za pol leta ..... „ 120
za celo leto .... „ 240
za inozemstvo:
mesečno ..... Din 30
Sobotna izdaja:
celoletno
v Jugoslaviji .... Din 60
v inozemstvu .... „ 80

SLOVENEC

S tedensko prilogo „Ilustrirani Slovenec“

Cene inseratom:
Enostolpna petitna vrsta mali oglasi po Din 1·50 in Din 2·—, večji oglasi nad 45 mm višine po Din 2·50, veliki po Din 3·— in 4·—, oglasi v uredniškem delu vrstica po Din
Pri večjem naročilu popust
Izhaja vsak dan izvzemši ponedeljka in dneva po prazniku ob 4. uri zjutraj
Poštnina plačana v gotovini

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi se ne vračajo; netrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništva telefon 50, upravništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun: Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sarajevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.

Boj Anglije proti komunizmu.

Sedanja angleška vlada vodi neizprosen boj proti komunizmu. Že pred nekaj tedni so poročali listi, da je angleška vlada sklenila ostro nastopati proti komunistom, zadnje dni pa poročajo, da je po nalogu ministra za notranje zadeve začela angleška vlada z aretacijami najvplinejših komunističnih voditeljev na Angleškem.

Mnogo je ljudi, ki jim ne bo jasno, kako je moglo priti do tako naglega preokreta v držanju sedanje angleške vlade napram sovjetom v primeri z držanjem bivše delavske vlade Mac Donaldove. Mac Donald je bil že blizu na tem, da prizna sovjetsko vlado ne le v praksi s sklepom raznih trgovskih pogodb, ampak tudi de jure. Sedanja konservativna vlada pa je vse načete poti za zbližanje med Anglijo in Rusijo zabarikadirala in se postavila na stališče trdovratnega boja proti sovjetom. To je silno idejno nasprotstvo, kakoršnega angleška vnanja politika ne pozna kmalu, zlasti v vnanji politiki ne. To nasprotstvo dokazuje, da se je tudi v Angliji začel hud notranji socialni boj, ki ne bo imel važnih posledic samo za notranjo politiko Anglije, ampak tudi za angleško vnanjo politiko.

Jedro vsega notranjega in vnanjega angleškega boja je angleško agrarno vprašanje.

Anglija je tipična dežela veleposestev. Ves svet v Angliji in na Škotskem je komaj 10 tisoč plemenitaških rodbin. Ta posestva obdelujejo najemniki, deloma dedni najemniki, delomo začasni, oboji pa pod sramotnimi pogoji. Dokler je Anglija kot industrijska dežela lahko absorbirala v svojih fabriških središčih vse ono kmetsko prebivalstvo, ki ni moralo in ni hotelo živeti doma in robotati plemenitim lordom, kriza ni bila vidna. Ogromni industrijski centri, kakor so Birmingham, Manchester, Woolwich itd., so lahko zaposlevali vso z dežele v mesto prihajajočo množico. Odkar pa je povojna industrijska kriza ustavila na tisoče tkalnic v Manchestru in na stotine kovinskih strojev v vseh delih dežele, je morala nastati silna kriza brezposelnih, ki stane državo vsled njene socialne zakonodaje letno silne milijone funtov samo na brezposelnih podporah. Podpora za brezposelne namreč v Angliji že nekaj pomeni, ker angleški delavec, ki je navajen na svoj »standard of life«, ni zadovoljen zjutraj samo z vodenim čajem, ampak hoče jesti tudi meso in bel kruh. Tega pa dežela ne producira zaradi pomanjkanje delavcev na deželi, ampak mora belo moko, meso, sladkor itd. uvažati in deliti med brezposelne za časa industrijske krize zastonj.

Po natančni angleški statistiki mora Anglija uvažati živil letno za 400 miljonov funtov. To je svota, ki gre tudi na funte navajenim Angležem na živce. Na deželi leži na tisoče hektarjev angleške zemlje neobdelane, ki bi lahko prehranila vse prebivalstvo Anglije vsaj z najpotrebnejšim življem, v mestih pa postopa brez dela na tisoče ljudi, ki zahtevajo bogato državno podporo za brezposelnost! Tu nekaj ni v redu.

To je spoznal stari Lloyd George, ki je začel v najnovejšem času ostro kampanjo proti veleposestniški lasti lordov. Lloyd George zahteva v svojih agitacijskih govorih temeljito agrarno reformo za Anglijo. On noče, da bi angleški lordi izpreminjali vedno več zemlje v lovišča in v angleške parke, ampak zahteva da se zemlja da onim v last, ki jo obdelujejo. On ne zahteva, da se zemlja lordom odvzame po sili in brezplačno. To načelo nasprotuje angleškemu individualističnemu duhu. Ampak on pravi, naj država lordsko zemljo odkupi z denarjem, ki ga danes izdaja za podpore brezposelnim in naj na ta način hkrati reši oba problema, problem brezposelnosti in agrarni problem.

Ni dvoma, da ima agitacija starega in izkušenega politika Lloyda Georgea silno moč na ljudske mase v Angliji. Te agitacije se zato veleposestniški lordi tudi silno boje in če se ne motimo, ima tudi sovraštvo lordov in današnje lordovske vlade v Angliji do sovjetov svoj izvor ravno v agrarnem vprašanju.

Angleži so komunistični pokret v Rusiji že od vsega početka zasledovali z veliko pozornostjo. Leta 1917 in dalje, ko je evropski svet komaj vedel za socialni značaj komunistične revolucije v Rusiji, so angleški listi že priobčevali na metre dolga poročila o boljševizmu. S tem so Angleži dokazali, da so gledali na rusko revolucijo skozi prava očala. Ruska revolucija je bila in je še v svojem bistvu **agrarna** revolucija, čeprav so jo izvršili po mestih industrijski delavci. Ruski mužik se pa ni veliko brigal za razne teorije teh in onih revolucionarjev, ampak on je hotel **zemljo**, graščinsko in veleposestniško zemljo, in jo je tudi dobil, ker si jo je vzel. Ko pa je bila »razglasitev« izvršena, so imeli sovjeti lahko delo proti vnanjim zastopnikom. Proti Denikinu in Wranglu so se borili oni ruski kmetje, ki so se bali, da se vrne v deželo zopet grajščak in vlastelin. Tako so imeli sovjeti lahko delo takrat, jako težko delo pa imajo danes, ko stoji raznim teorijam voditeljev industrijskega delavstva nasproti ruski kmet.

Razlastitev zemlje v tej ali oni obliki pa je za angleške lorde jako neprijetna stvar. Zato iščejo rešilne poti na vse strani. Pri zadnjih volitvah v Angliji so celo pozabili na svoje gentlemanstvo in so spustili v svet ponarejeno Zinovjevo pismo. Danes iščejo za svojo rešitev v boju proti razlastitvi zemlje tudi zaveznike v Nemčiji in sploh v celi Evropi. Doma pa jim zažiga njihove gradove Lloyd George s svojo agrarno agitacijo.

Narodna skupščina.

VLADNA VEČINA SPREJELA INVALIDSKI ZAKON V NAČELU. — ZANJ SO GLASOVALI TUDI ZEMLJORADNIKI. — SPOR MED AGRARNIM MINISTROM IN ZEMLJORADNIKI.

Belgrad, 30. okt. (Izv.) Na današnji skupščinski seji je bil sprejet v načelu invalidski zakon. Za njega je glasovala vladna večina za takega, kakor je bil predložen in pa, kar je najbolj čudno, tudi zemljoradniki.

Pred dnevnim redom je zemljoradniški posl. Kokanović zahteval, da se sprejme nujnost predloga za spremembo begluške uredbe. Minister za agrarno reformo Pavle Radić je izjavil, da tega ne sprejme in da sploh nima namena sprejemati zemljoradniških predlogov; zemljoradniki da so komunisti glede agrarnih vprašanj.

Proti taki izjavi so dvignili zemljoradniki krik in protest. Posl. Kokanović je v ponovnem odgovoru poudaril, da taka sumničenja niso na mestu, češ da zemljoradniki niso nikdar hodili v Moskvo, kakor je to delal Radić.

Nato je skupščina prešla na dnevni red. Minister za socialno politiko Simonović je na kratko odgovarjal predgovorniku. Nato se je vršilo glasovanje v načelu za zakonski predlog o invalidih. Za zakon je glasovalo 181 poslancev, proti 63. Z ozirom na to je bil zakon v načelu sprejet.

Nato je bila seja zaključena in prihodnja sklicana za četrtek 5. novembra. Nadaljevala se bo razprava o invalidskem zakonu v podrobnostih.

Odlaganje skupščinskih sej.

POPOLNA NEDELAVNOST VLADE. — MINISTRI SAMO POTUJEJO. — NAROD. SKUPŠČINA BREZ DELA. — PAŠIČEVA POZICIJA SE MAJE.

Belgrad, 30. okt. (Izv.) Odlaganje skupščinskih sej je značilno za sedanji položaj.

To odlaganje je namreč posledica ostre in utemeljene kritike vladnega zakonskega načrta o invalidih od strani opozicije. Odlaganje sej je pa tudi posledica popolne nedelavnosti vlade. Parkrat smo že poudarili, da ni nobena vlada tako malo delala kakor sedanja. Ministri so neprestano na potovanju in nimajo časa da bi se brigali za svoje resore, kaj šele za splošen program zakonodaje, ki je na vseh koncih in krajih pomanjkljiv.

Zato skupščina nima potrebnega materiala in jo neprestano pošiljajo na odmor. Dosedaj vlada ni predložila skupščini nobenega novega zakonskega načrta, zato bo morala skupščina po sprejetju invalidskega zakona na počitnice.

Končno pa ima to neprestano pošiljanje na odmor tudi ta namen, da bi dobila vladna večina čas, da prikrije številna nasprotstva v klubih vladne večine, ki so tako globoke narave, da ovirajo pravilen razvoj. Nekateri so celo mnenja, da bo med tem prišlo do rekonstrukcije vlade z ljudmi, ki naj bi dali novega življenja. Zanimivo je, da se med številnimi kandidati imenuje Ljuba Jovanović.

Očividno je, da je tudi samo delna rekonstrukcija predvsem naperjena proti Pašiću, čegar pozicijo smatrajo za čezdalje bolj omajano. Nekateri krogi spravljajo s tem v zvezo odhod kralja. To potovanje je dovolj jasen dokaz o nerazpoloženju proti Pašičevim metodam. Zato je splošno mnenje, da bo moral Pašić popustiti v vseh vprašanjih.

Razpoloženje v Dalmaciji.

VELIKI USPEHI DR. KOROŠCA. — RADIČEVSKE AKCIJE PADAJO.

Zagreb, 30. oktobra. (Izv.) Po vesteh iz Dalmacije vlada med Radičevimi pristaši po vasch veliko nezadovoljstvo in razočaranje. Po občinah še vedno neomejeno gospodarijo radikali in samostojni demokrati in se zdi, da bo pri tem tudi ostalo. Opaža se, da radičevci zapuščajo svojo stranko in se približujejo Hrvatski pučki stranki. Sedanji obisk dr. Korošca in Barića je velikega pomena za nadaljnji politični razvoj v Dalmaciji. To se vidi tudi iz tega, da listi obširno poročajo o Koroščevih shodih. Zagrebški »Obzor« je dobesedno priobčil Koroščev govor v Splitu.

Stoletnica Kvaternikova.

PROSLAVA V ZAGREBU — S POLITIČNIM ZNAČAJEM. — USTANOVITEV BLOKA HRVATSKIH REPUBLIKANCEV.

Zagreb, 30. okt. (Izv.) Jutri bo v Zagrebu proslava 100-letnice Kvaternika. Kot slavnostna govornika na tej slavnosti bosta nastopila dr. Buć in dr. Aleksander Horvat. Po informacijah bo imela ta proslava političen značaj. Nje namen je zbližati Frankovce in disidente Radičeve stranke. Dr. Horvat bo naznanil jutri ustanovitev bloka hrvatskih republikancev, ki bo skušal zbrati okrog sebe kmete in meščane, ki so bili prej v HRSS, na starem programu HRSS.

Spor med Bolgarijo in Grčijo.

GRŠKE ČETE ZAPUSTILE BOLGARSKO OZEMLJE. — DRUŠTVO NAROD. IMENOVALO PREISKOVALNO KOMISIJO.

Atene, 30. okt. (Izv.) Uradno poročajo, da so grške čete zapustile bolgarsko ozemlje 8 ur prej, kakor je ukazal svet Društva narodov.

Pariz, 30. okt. (Izv.) Svet Društva narodov je včeraj imenoval člane komisije, ki naj preišče vzroke grško-bolgarskega spora. Za predsednika komisije je imenovan Sir Horace Rumboldt, angleški poslanik v Madridu. Zastopniki Grčije in Bolgarije so izjavili Briandu, da se bodo izreku komisije brezpogojno pokorili.

Kralj se vrne v Zagreb?

Zagreb, 30. okt. (Izv.) Splošno se govori, da se bo kraljevi par vrnil preko Ormoža, kamor se je že odpeljal dvorni vlak, v Zagreb in tu ostal nekaj časa. Baje že prirejajo bansko palačo za kraljevo nastanitev.

Deputacija iz Prekmurja.

Protestira proti redukciji gimnazije.

Belgrad, 30. okt. (Izv.) Danes je prispela posebna deputacija iz Murske Sobote, da protestira proti naredbi prosvetnega ministra o ukinitvi šestega in sedmega razreda na realni gimnaziji Murske Sobote. To deputacijo sta poslanca Šiftar in Klekl vodila k predsedniku vlade Pašiću, nato pa k prosvetnemu ministru Vukičeviću ter obširno razložila, zakaj se ta ukinitev ne sme zgoditi; iz nacionalnih ozirov pred vsem, da v Prekmurju, ki je bilo dosedaj zatirano od Mažarov, ostane ta gimnazija neokrnjena kljub morebitnim tehničnim nedostatkom. Deputacija je obema ministroma izročila posebno spomenico.

Vprašanje konkordata.

Belgrad, 30. okt. (Izv.) V kabinetu ministrstva za zunanje zadeve se je vršila konferenca med Ninčićem in ministrom za vere Trifunovićem, Pavlom Radićem in Smodlako. Smodlaka je podal obširno poročilo o sedanjem stanju pogajanj za konkordat. Nato se je razpravljalo o nekaterih podrobnostih. Jutri se bo vršila seja plenuma strokovnjakov za konkordatsko vprašanje. Tej seji bodo prisostvovali med drugim Ljuba Jovanović, dr. Janjić in načelnik katoliškega oddelka.

Seja finančnega odbora.

Posl. Pušenjak za slovenska gledališča in za varčevanje v monopolski upravi.

Belgrad, 30. okt. (Izvir.) Na današnji seji fin. odbora je stavil posl. **Pušenjak** vprašanje, zakaj ni predložen v razpravo predlog ministra za vere, da se uredba o draginjskih dokladah duhovnikov spremeni. Predsednik fin. odbora je odgovoril, da je stem soglašal tudi fin. minister in da bo stavil ta predlog na dnevni red, ko ga bo predložil minister za vere v sporazum s fin. ministrom fin. odboru.

Nato so se vršile volitve odbora za prošnje in pritožbe. Člani vladne večine so zapustili sejno dvorano in so se dolgo med seboj posvetovali. Od vladne večine jih je v odboru 9, od opozicije 6 članov. Od Jugosl. kluba je v odboru posl. Vladimir Pušenjak.

Zahtevi, da se gledališču v Belgradu dovoli poraba prebitkov v dohodkih v znesku 700 tisoč dinarjev, se protivi posl. Pušenjak, ker ni dokazano, da taki prebitki obstojajo. Ako bi vlada predlagala redne računske zaključke, bi imel fin. odbor pogled v dohodke teh podjetij. Zato ponovno zahteva predlaganje računskih zaključkov. Opozarja, da se je v dvanajstinah za belgrajsko gledališče dovolilo 1,250.000 Din, za druga gledališča, ki žive v težkih razmerah, se ni dalo nič. Opozarja na težave mariborskega in ljubljanskega gledišča in zahteva, da se njih upravičeni predlogi upoštevajo, da prenehajo neenakosti v gledališčih in vsaka konkurenca, katero delajo velika gledališča, ki uživajo višje podpore. Večina je kredit odobrila.

Glede brezplačnih cigaret poroča fin. minister, da se je dosedaj dajalo za reprezentanco cigaret za 12 milijonov dinarjev. Sedaj naj bi se dajalo za 6 milijonov dinarjev. Posl. Pušenjak protestira proti preveliki vsoti šest milijonov dinarjev, posebno radi tega, ker monopolska uprava ne skrbi dovolj za delavstvo v tobačnih tovarnah, ne za upokojence, ne plača dela pridelovalcem tobaka, nalaga občutne kazni vsem tistim, na katerih zemljiščih se najdejo tobačne rastline. Neumestno je dajati brezplačne cigarete ministrom, a tujim diplomatom za polovično ceno. Govornik je za to, da dobivajo uradniki in uslužbenci tobačnih tovarn brezplačne cigarete in tobak. Za ostale namene naj se ugodnosti znatno zmanjšajo. Varčevati je treba povsod, ako hočemo državno gospodarstvo spraviti v red.

Nato je bil pravilnik sprejet. Pravilnik o uporabi drž. automobilov ni prišel v razpravo, ker ga vlada še ni sestavila.

Položaj v Siriji – zelo kritičen.

IZJAVA PAINLEVEA. — FRANCOSKI LISTI OSTRO NAPADAJO GENERALA SARAILA. — DAMASK V RAZVALINAH. — VELIKO RAZBURJENJE MED MUSLIMANI.

Pariz, 30. okt. (Izv.) Ministrski predsednik Painlevé je označil položaj v Siriji kot zelo resen. Z ozirom na to izjavo ministrskega predsednika vsi listi ostro napadajo francoskega vrhovnega poveljnika v Siriji generala Saraila, kateremu pripisujejo vso krivdo za današnji položaj Francije na bližnjem vzhodu.

Jeruzalem, 30. okt. (Izv.) Tajnik arabskega kongresa v Palestini Hussein brzojavlja, da je še veliko število prebivalcev Damaska pokopanih pod razvalinami. Položaj je zelo kritičen. Angleški konzul je svetoval svojim varovancem, naj mesto zapuste. Francoske čete beguncem ne dovoljujejo mesta zapustiti. Brezposelni ljudje se v velikem številu pridružujejo Druzom.

Berlin, 30. okt. (Izv.) »Berliner Tagblatt« poroča, da prevladuje v Damasku splošno vtis, da so se Francozi prenaglili s svojimi odredbami za obstreljevanje mesta. Muslimani pravijo, da pomeni 2000 mrtvih muslimanov v Damasku novo dobo v boju med muslimani in kristjani. Uprla se bo ne le cela Sirija, ampak vse muslimansko prebivalstvo od Maroka do Kavkaza. Francija bo potrebovala mnogo armadnih zborov, če bo hotela to gibanje zadušiti.

Jeruzalem, 30. okt. (Izv.) Tuji konzulati v Damasku so protestirali proti obstreljevanju mesta, ker niso bili prej obveščeni o tem povelju. Francoski državljani so lahko mirno iz mesta odšli, tujci pa ne. Angleški in ameriški konzulat sta naznanila, da bosta zahtevala od francoske vlade povrnitev vse škode, ki so jo pretrpeli njihovi varovanci.

Konferenca male antante

Budimpešta, 30. okt. (Izvir.) Diplomatski krogi razglašajo z gotovostjo, da se bodo zunanji ministri male antante sestali na konferenco. O programu te konference si posamezne države male antante živahno izmenjujejo note med seboj. Prvotno bi se bila morala konferenca vršiti spomladi prihodnjega leta, sedaj pa se bo vršila novembra v Belgradu.

Pred novimi volitvami v Nemčiji.

Berlin, 30. oktobra. (Izvir.) Z ozirom na držanje nemških nacionalcev in pisanje socialno-demokratskih organov proti kanclerju dr. Luthru splošno sodijo, da bo državni zbor v kratkem razpuščen in da bodo razpisane nove volitve. Nove volitve se bodo vršile z geslom za ali proti pogodbi v Locarnu.

Nov indijski podkralj.

London, 30. oktobra. (Izv.) Dosedanji minister za poljedelstvo Wood je imenovan za podkralja Indije. Njegovo imenovanje tolmačijo kot koncesijo Indijcem, ker je Wood znan kot zagovornik večje samostojnosti Indije.

Prometna konferenca v Benetkah.

Te dni se je v Benetkah začela konferenca prometnih strokovnjakov naše, italijanske in mažarske države, ki ima pretresti vsa vprašanja, ki se tičejo prometa med temi tremi državami.

TISKOVNA SVOBODA V ITALIJI.

Rim, 30. okt. (Izv.) Listi poročajo, da bo fašistovska vlada tudi društvo severolaških časnikarjev spravila pod svojo diktaturo.

Tajni računi slovenske socialne demokracije.

Slovenska socialna demokracija še nikdar ni bila slovenska. V bivši Avstriji se je v celoti naslanjala na nemško in dunajsko socialistično stranko, slepo posnemajoč vsako akcijsko metodo brez ozira na to, ali se je ista prilegala bistvenim svojstvom slovenskega naroda ali ne. In tako je bila v predvojnih letih slovenska socialna demokracija pod vodstvom bratov Kristanov avantgarda prostozidarstva, rušeča vse, karkoli je bilo v zvezi s pozitivnim verstvom. Njej gre zasluga, da je vzcvetela po industrijskih centrih verska brezbrižnost in sovraštvo do katoliške demokracije.

Prevrat je slovensko socialno demokracijo odtrgal od berlinskih in dunajskih miselnih očetov in ji otvoril široko belo cesto v balkanske dežele. Toda naši slovenski socialni demokratje, od nekdaj navajeni, skrivati se za hrbte drugih, so kaj hitro zavohali, da veje v Jugoslaviji drug veter in da se požrtvovalno organizatorično delo dolgo, dolgo ne bo izplačalo. Šli so in se vdinjali velesrbskim centralističnim mogotcem. In tako so tvorili vse od prevrata sem desno krilo demokratske stranke pod vodstvom Svetozarja Pribičevića in dr. Gregorja Žerjava. Anton Kristan je postal minister, po sprejetju centralistične ustave ravnatelj ogromnega državnega veleposestva v Belju in je sedaj eden prvih denarnih mogotcev v Sloveniji. Njegov brat Etbin pa je dobro plačan šef jugoslovanskega izseljeniškega urada v Newyorku, kjer se mu izvrstno godi.

Zasluga socialnih demokratov je, da se je v naši državi delavska zakonodaja slepo centralizirala in prešla pravzaprav v roke samostojnih demokratov. Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu je slovensko socialno zavarovanje popolnoma vzel pod svoj klobuk. In v Ljubljani? Na važnih mestih sede eksponenti SDS.

Delavstvo je kajpada deloma spregledalo. To so dokazale zadnje in predzadnje volitve, ki so prinesle vsem razredno-socialističnim frakcijam toliko poslancev, kot so jih zaslužile: nič! Toda, kjer ne gre odkrito in z lepa, tam se napravi drugače. Zlasti v naši državi so zelo v navadi takozvane mahinacije. In mahinacij so najbolj vajeni poslovni ljudje. Takih je vse polno v samostojnodemokratskem taboru in tudi slovenskim socialnim demokratom jih ne manjka. In tako se je zgodilo, da so se slovenski samostojni demokratje za hrbtom delavstva dogovorili, kako si bodo razdelili interesne sfere. Socialni demokratje morajo SDS jamčiti za primeren vpliv pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, SDS pa naj stori vse potrebno, da ostane Delavska zbornica za Slovenijo domena slovenske socialne demokracije.

V znamenju teh tajnih dogovorov delujejo slovenski socialni demokratje že osem mesecev za »enotno fronto razredno-zavednega proletarijata«, pripravljajo tajno volitve v Delavsko zbornico in nastopajo pri občinskih volitvah enotno z SDS. Izdali so famozno poročilo »Začasne delavske zbornice za Slovenijo« za 1922 do 1925, ki naj bi nudilo njihovim zaupnikom agitacijski materijal in ki naj bi delavstvu nasulo peska v oči.

Slovensko ljudstvo mora stati na straži. Za naše delavstvo socialni demokratje ne bodo vadljali. Dovolj so razbili slovenske delavske vrste, izročivši proletarijat centralistični buržuaziji na milost in nemilost. Upamo, da bo slovensko delavstvo dobro vedelo, kaj mu je storiti in kje je njegovo mesto. Slovenska socialna demokracija delavskega zaupanja ne zasluži!

Razpoloženje med muslimani.

Poslanec Salih Baljić, član JMO, je v zadnjem času prepotoval Hercegovino, kjer je prirejal sestanke s svojimi volivci. Ob povratku je imel pogovor s sotrudnikom »Slobodne Štampe« v Sarajevu ter je med drugim izjavil: »Radikalno-radičevska koalicija nam je že doslej dokazala, da o kakem sporazumu ne more biti nobenega govora, marveč da radikalski del vlade enostavno nadaljuje svoj stari posel, čeprav topot brez bučnosti in posebne silovitosti. To opažajo posebno radičevci, ki so neobveščeni o »protokolu« in najmanj pripravljeni na tak sporazum. Nobene toplote ni v čustvih niti iskrenosti v delu. Vsi povešajo glave v nekem pričakovanju.

Pristaši Radičeve stranke so, kolikor sem se mogel prepričati, potujoč po Hercegovini — po mestih apatični, po vaseh pa zbegani. Agitatorji skušajo še dalje zavajati kmete s frazami in obetanji, in sicer pravijo topot, da Pašić nič ne sme brez Radiča, prav kakor so pred volitvami v februarju govorili, da dela Radić vse po navodilih iz inozemstva in da je »republika« gotova stvar. Radičevi pristaši po vaseh se pritožujejo, da niso v stanju izmenjati niti glavarja, kaj še doseči kako večjo stvar. Čudim se smelosti nekih radičevskih poslancev, ki vlagajo interpelacije in jih objavljajo v listih ter zahtevajo izpremembo odredb, katere so sami izglasovali. Uspeha itak ne dosežejo nobenega. — Pristaši JMO zro na to prisiljeno zvezo zelo hladno. Izneveril se ni noben okraj, nobena vas, kakor so vedeli povedati neki listi. Moji volivci pravijo vsi od prvega do zadnjega: Težak boj bijete, toda odkrit in pošten; nadaljujte ga za pravi narodni sporazum, a proti raznim političnim obupancem, ki so zaigrali usodo i stranke i naroda.«

Tujina o naših političnih razmerah.

Chicaški »Hrv. Glasnik« z dne 8. t. m. prinaša prevod članka, ki ga je o Radić-Pašićevem sporazumu prinesel veleugledni in vplivni ameriški časopis »The Literary Digest«. Ameriški list opisuje uvodoma razvoj odnošajev med Srbi in Hrvati v Jugoslaviji, nato pa obširno navaja poročilo balkanskega dopisnika G. L. Nemirova v listu »Posliednia Novosti« o sporazumu med Pašićem in Radićem. Nemirov podaja najprej zgodovino, kako je društvo do tega sporazuma, nato pa pravi: »Vsekakor se mora priznati, da je to ena največjih zmag, ki jo je dobil Pašić v svoji balkanski politiki. Saj je prisilil najnevarnejšega nasprotnika — Hrv. selj. stranko in njenega voditelja Radiča, da sta opustila svoje pozicije in utrdbe, umaknila svoje zahteve in postala podpornika centralistične politike v zameno za štiri nevažne ministrske stolice. — Koncesije radičevcev so naravnost ogromne, kar se pa tiče Pašića, pa ni žrtvoval niti borega paragrafa svojega političnega programa.« Nemirov opisuje nato vse faze Radićeve nestalne politike in pravi, da je mogel napraviti skok iz ječe v Pašićevo vlado le mož tako izpremenljivega značaja kakor je Radić. Potem pa nadaljuje: »Toda izprememba Radićevega mišljenja končno ni najvažnejše. Glavno je vprašanje: Ali popolna izprememba pravca, katero je izvršila HSS v resnici obeta konsolidacijo jugoslovanskih narodov? Žal po informacijah, s katerimi razpolagam, temu ni tako. Preje bi se dalo misliti, da bo novi Radićev pokret prinesel politično smrt le njemu samemu in njegovi stranki. Na Hrvatskem prevladuje prepričanje, in to ne samo pri Radićevih nasprotnikih, marveč tudi pri njegovih pristaših, da je napravil Radić s priznanjem sedanje ustave velikansko napako, ker je predvsem potrebno, da se ta ustava izpremeni v pravcu decentralizacije ali celo federacije.«

Beležke.

Jugoslavija in Sovjetska Rusija. Dr. Korošec je govoril v Splitu. V svojem govoru je poudarjal tudi važnost urejenega razmerja med našo državo in sovjetsko Rusijo. Rusija je namreč za slovansko misleče in čuteče ljudi še vedno slovanska Rusija, čeprav je boljševiška. Kako si namreč hočejo urediti Rusijo svojo državo, je njihova privatna stvar — za nas so Rusi, namreč za nas, ki na Ruse gledamo drugače kakor angleški lordi, ki se tresejo za svoja veleposestva. Prepričani pa smo, da bosta »Jutro« in »Narod« klicala na nas in na dr. Korošca zaradi njegovih pametnih besed o Rusiji ogenj, žveplo in obznano. Verjetno je tudi, da se bo oglasil proti dr. KoroščU vseslovanski gospod Mac, ki bo stokal in jadikoval, da so boljševiki zaplenili dr. Kramarju njegovo veleposestvo in njegove cukrarne na Krimu. To pa nas ne bo prav nič motilo, da ne bi mi dali dr. KoroščU prav, kajti Rusija je edina velesila, in to velesila prve vrste, ki ni podpisala niti versajske niti rapallske pogodbe in katere se absolutno nič ne tičejo ne sedanje italijansko-jugoslovanske in ne avstrijsko-jugoslovanske meje. Kljub temu pa smo prepričani, da bo slovenska samostojna demokracija tolkla po dr. KoroščU in ga denuncirala v Belgradu kot »boljševika«.

Das ist ja schrecklich! Dr. Korošec je rekel v Splitu: »Fantast misli, da so Srbi isto, kar Hrvati in Slovenci.« To bo grmenja in rohnenja po Sloveniji, zlasti v edinozveličavnem demokratskem taboru, zaradi teh besed! Mi že kar vidimo, kako lazijo temne demokratske sence okoli kazine in neke kasarne in hite pripovedovat visokim osebam, kakšen »veleizdajalec« da je dr. Korošec in z njim vred cela SLS! To bodo zopet sveto zatrjevali, da so samo oni in nihče drugi pravi »državotvoren« element v Sloveniji, ki edini sme in mora priti v vlado.

Vprašanje odnosov med Srbi, Hrvati in Slovenci še ni rešeno. Tako je rekel dr. Korošec v Splitu in včeraj je bilo tako celo tiskano. Gospod Mac iz Ljubljane so te besede takoj podčrtali z rdečim svinčnikom in poslali »Slovenca« v Belgrad g. dr. Žerjavu s prošnjo, naj nese najnovejšo slovensko veleizdajo takoj v uredništvo »Samouprave«.

Za smeh in kratek čas. »Narodni Dnevnik« prinaša včeraj novico o budalih, ki goje »kult nesmisla«. Skušajo se baje, kako bi napravili prav veliko neumnost. Tri ure nato že »Slov. Narod« v najboljši formi v uvodniku tekmuje z nemškimi častilci kulta nesmisla. — Korošec je v Splitu ugotovil žalostno dejstvo, da se v naši državi tisti, ki so poklicani, ne zavzemajo za socialno vprašanje. In »Narod« napravi iz tega: »Žalostno je res stališče voditelja velike stranke, ki se naslanja na malega človeka, da temu zabrusi v obraz, da njegova stranka ni poklicana se zavzemati za socialno vprašanje.« — Pa pravijo, da nam manjka humorističnega lista.

Reakcionarno »Jutro« bi rado nekaj popravljalo našo spomenico k 29. oktobru 1918 češ, da prva slovenska narodna vlada ni bila avtonomna. Reakcionarca seveda še to boli, da je Slovenija v preteklosti bila avtonomna, ni mu dovolj, da danes ni več. Tako nenasiten je furor centralisticus. — Da se niti »Jutro« niti »Narod« 29. oktobra z besedico nista spomnila, to seveda si bosta tudi štela v državotvorno zaslugo, čast in slavo!

Duhovniki kot sportniki.

Prvi in pred vsemi spredaj je sam naš sv. Oče. Bil je eden najboljših turistov sveta, njegova turistična dela so med prvimi. Zanima se za vse panoge sporta, in če pride kak odličen sportnik v Rim, je pri njem prav gotovo sprejet. — V zadnjem »Sportnem tednu« smo govorili o bokserju, Charlesu Nelsonu, ki je sedaj eden prvih škofov v Ameriki. — Oger Kocan, župnik pri Bratislavi na Slovaškem, je bil pred vojsko eden najboljših metalcev kopja v Evropi; še sedaj pride na 56 metrov. — Duhovniki v najbolj razvpitih pristaniških okrajih v Londonu smatrajo ustanovitev bokserskih klubov za najboljše in najbolj učinkovito sredstvo, da zvabijo mladino s ceste, jo disciplinirajo in vzgojijo. — V Stockholmu se je razvil iz duhovniškega vzgojevališča mladeniški sportni klub, ki ima danes skoraj najboljši sportni naraščaj na Švedskem. — V Švici je bil neki župnik eden prvoboriteljev nogometa. — Svetovni mojster v teku na 400 metrov (47.0 sek.) je škof Liddell; pred par meseci je šel za misijonarja na Kitajsko. — Gojenci rimskih seminarijev igrajo nogomet. — Na Španskem vidiš pri vsaki nogometni tekmi duhovnike; ko so bili lani dunajski Amateri na gostovanju na Španskem, je rekel španski duhovnik njih voditelju: »Vaše moštvo je krasno igralo. Jutri bi morali odpotovati, pa ostanemo tukaj in si bomo ogledali tudi drugo Vašo igro. Kaj takega ne zamudimo.« Pa španskim duhovnikom gotovo nihče ne bo očital, da niso dobri katoliki. — V zadnjem času smo večkrat pisali o Amerikancu Jonesu, ki skoči v daljavo nad 7 metrov in ob palici čez 3.80 m; duhovnik je, zraven pa prvovrsten atlet. — In tako dalje. V. Š.

V sibirskih pragozdih.

Pleme Goldi. — Obešanje mrličev. — Alkohol ugonobitelj.

V divjih pragozdih, ki se raztezajo po Sibiriji severno od mandžurskih brezkončnih tunder (močvirja), žive zadnji potomci mongolskega plemena po imenu Goldi. To je brez dvoma narod v ogromni ruski državi, na katerega je civilizacija še najmanj vplivala. Edino, kar so ti ljudje sprejeli od nje, to sta smodnik in alkohol. Dobivajo ju od trgovcev v zameno za dragoceno kožuhovino sibirskih zveri.

To je čisto lovski narod. Lovi z najpreprostejšim orožjem: s pšico in kopjem. Ni čuda da goldski človek dá za puško tudi celo premoženje v kožah. Stare tradicije prepovedujejo Goldijcem živeti nomadsko življenje, da celo nihče ne sme živ dalje na jug, preko reke Jane.

Posebno zanimiv je njihov pogreb. Mrliča položе v borovo skorjo, njihov svečenik, šaman, pa ga obesi ponoči na najvišjo vejo katerega ogromnih hrastov; tako obešajo vse svoje mrliče in v vetru se zibljejo ti kostenjaki, udarjajoč drug ob drugega, da na daleč odmeva njih grozni klopot. Ob velikem ognju pod mrtvaškimi drevesi pa opravlja šaman svoje molitve, oblečen v fantastične cunje; gre od hrasta do hrasta, udarja s palico ob debla in kliče gor: Jin! Jin! Toliko potov, kolikor ima mrličev obešenih. Ko je vse poklical, začne plesati mrtvaški ples, visoko poskakujoč in obračajoč se na eni nogi vse hitreje in hitreje; pri tem pa meče raz sebe svoja oblačila. Ko se je dobro utrudil, s evrne k ognju, okoli katerega sede sorodniki mrtvih, in jim naznani, da so duše rajnih zadovoljene ... Nato se začne veselo pijančevanje.

To pleme tudi že izumira, kakor so izumrli indijanski rodovi — od alkohola; če Goldijec pride do žganja, pije, dokler nezavesten ne obleži.

Za časnikarje.

Neki ameriški list prinaša teh-le 10 časnikarskih zapovedi:

1. Kar daš v list, naredi hitro. Kar je danes novo, je jutri že staro.
2. Bodi kratek: več dejstev, manj besed.
3. Bodi jasen i v mislih i v rokopisu.
4. Postavljaj več pik nego vejic.
5. Ne pretiravaj z besedami in številkami.
6. Piši samo na eni strani papirja.
7. Članek, ki ga pišeš dalje od ene ure, pusti za jutri.
8. Tisto, kar se pušča za jutri, se navadno nikdar ne natisne.
9. Naj si karkoli napisal, podpiši se. Časopis je izpovednica.
10. Stremi za resnico, bodi nepristranski.

Število srednjih šol v Jugoslaviji.

V naši državi je bilo začetkom tekočega šolskega leta vsega 172 gimnazij, od tega 111 popolnih in 61 nepopolnih, od teh 30 nižjih. Pred vojno je bilo na celokupnem ozemlju naše današnje države 70 popolnih gimnazij; njih število se je torej v sedmih letih zvišalo za 41. Vse te nove gimnazije so porazdeljene vseskozi samo na hrvatske in srbske pokrajine, dočim se v Sloveniji v tem času ni ustanovila niti ena nova gimnazija, izvzemši Mursko Soboto; le-ta je pa sedaj tudi med prvimi na redukcijski listi. — Z ozirom na število prebivalstva prihaja sedaj v Jugoslaviji po ena gimnazija na 70.000 prebivalcev.

Dnevne novice.

† župnik Franc Kolarič. Dne 20. oktobra t. l. je umrl v Celovcu tamkajšnji predmestni župnik Franc Kolarič, star 70 let. Imel je veličasten pogreb. Svojemu narodu je ostal zvest do smrti kakor pred njim umrli stolni župnik Kovač, s katerim počivata sedaj drug poleg drugega na mestnem pokopališču.

Jutrišnji »Ilustrirani Slovenec« bo posvečen našim mrtvim. Objavi namreč večjo serijo slik grobov najodličnejših slovenskih političnih in kulturnih delavcev, ki bo zanimala zlasti zunanje občinstvo, ki še ni imelo prilike si ju ogledati na lastne oči. Med drugimi zanimivimi ilustracijami bo nedvomno veliko pozornost vzbudila tudi karikatura, ki nam kaže, kako se »klerikalci« vsiljujejo vladi in radikalom.

Odpadnik. Učitelj na celovškem učiteljišču, slovenski odpadnik Perkovnik, je spisal povodom obletnice plebiscita prizor »Heimsuchung«, v katerem riše dogodke iz dobe zasedenja in glasovanja na Koroškem — na svoj, odpadniški način. Glavno vlogo v prizoru igra slovenski duhovnik-župnik, ki ga slika Perkovnik kot narodnega fanatika in izsiljevalca in ga imenuje »Hetzhunda« in mačka, ki ga je treba zadaviti. Ta produkt blodne odpadniške duše so vprizorili v celovškem gledališču. Toliko hvalisana avstrijska srčna kultura — kje si?

Nadzorstvo nad strokovnimi šolami. Prosvetni minister Vukičević je ministrskemu svetu podal predlog, da naj se vse strokovne šole, izvzemši vojaške, podrede nadzorstvu prosvetnega ministrstva. Stvar pride na dnevni red povodom razprave o novem finančnem zakonu.

Komisija za varstvo spomenikov. Te dni se je v prosvetnem ministrstvu ustanovila posebna komisija, ki ji je poverjena skrb za varstvo vseh zgodovinskih, kulturnih in prosvetnih spomenikov v Jugoslaviji. Komisija bo takoj začela svoje delo.

Projekti novih železnic. Iz Belgrada poročajo, da so v ravnateljstvu za zgradbo novih železnic trasirali doslej sledeče nove železniške proge: Krapina—Rogatec, Krapina—Golubovec, Koprivnica—Varaždin, postaja Bakar-pristanišče Bakar, Bakar—Kraljevica, Bihać—Zrmanje, Črnomelj—Stari Trg, Novo mesto—Brežice in Vrbovsko—Sevnica. Podrobni elaborati so izdelani doslej samo za proge Krapina—Rogatec in Bakar—Kraljevica.

Nove brezplačne železniške karte. Prometno ministrstvo je začelo z zamenjavo brezplačnih železniških kart; do novega leta bodo menda vsi opravičenci imeli nove stalne karte.

Požar. V noči na 28. oktober je v Zaloki pri Čemšeniku, občina Trojane nenadoma izbruhnil požar pri posestniku Francu Lebarju, p. d. pri »Pirnatu«. Pogorelo je njemu kakor tudi njegovemu sosedu Filipu Lebar, p. d. Zalakar, gospodarsko poslopje, kjer je bilo polno krme, 3 prašiči, veliko krme, razno gospodarsko orodje in 4 vozovi. Škoda je velika. Slutijo, da je zažgala zlobna roka.

Fantovski pretep. Iz Trojan poročajo: Preteklo nedeljo zvečer je šel delavec Josip Petrovčič, doma iz Cerknice na Notranjskem, s svojim tovarišem iz Trojan proti Učaku prav židane volje. Med potjo sta popevala in vpila »auf«. Več domačih fantov, ki so to slišali, se je skrilo nad cesto pod nekim kozolcem. Ko sta se »aufarja« približala, so fantje planili nanja. Tovariš Petrovčičev je zbežal, njega samega pa so s kolmi pobili na tla, tolkli ga po glavi in po hrbtu in ga obenem tudi obdelovali z nožem. Zadobil je dve veliki rani, eno na desno roko in drugo v desno nogo ter hude udarce po hrbtu. Iskati je moral takoj zdravniško pomoč. Fantje se bodo za svoje junaštvo morali zagovarjati pred sodiščem.

Praznovanje 29. oktobra v Zagrebu. Dan osvobojenja 29. oktobra so v Zagrebu slovesno obhajali. Po vseh cerkvah in molilnicah so se vršile slovesne službe božje. Službe božje v stolnici so se udeležili zastopniki vojaških in civilnih oblasti. Na vseh državnih poslopjih so bile izobešene zastave.

»Kmetijski koledar« so izdali nekdanji samostojneži. Prosimo zato somišljenike, naj se ne dajo motiti od nasprotnikov, če bodo ponujali svoj koledar. Koledar naše Jugoslovanske kmetske zveze poznate po napisu in močni vezavi v platno. Stane 10 Din. Kjer ga niste dobili od zaupnikov po deželi, pišite dopisnico na: Jugoslovanska kmetska zveza, Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana.

Nova galerija v Postojnski jami. Te dni so v Postojnski jami prebili zadnji del velike galerije med prepadom Pivke in Črno jamo. Delo je trajalo 10 let in tvori prvi del tostvarnega načrta jamskega ravnatelja Perkota.

Pregled invalidskih ustanov v Zagrebu. Te dni se je mudil v Zagrebu državni podtajnik v ministrstvu za socialno politiko dr. Juraj Krnjević, ki je pregledal vse tamkajšnje invalidske zavode in ustanove ter osebno zaslišal invalide glede njih pritožb. Obiskal je tudi oblastni oddelek za soc. politiko in se informiral o invalidskih zadevah.

Razstava plakatov v Zagrebu. Prihodnjo pomlad priredi »Zagrebački Zbor« razstavo domačih in inozemskih plakatov. V to svrho je naprosil za udeležbo najpomembnejše tvrdke vseh dežela na svetu. Domače zavode vabi potom časopisja, da mu pošljejo najzanimivejše eksemplarje svojih plakatov in drugih reklamnih tiskovin. Plakati se razstavijo v posebnem paviljonu, in to brezplačno. Pošiljatve je nasloviti na »Zagrebački Zbor«.

Nov strokovni list. Organizacija zobozdravnikov začne te dni izdajati lastno strokovno glasilo pod naslovom: »Zobni lekar«.

Somišljenike naše stranke po deželi, ki so prejeli te dni koledar naše Kmetske zveze v prodajo, vljudno prosimo, da ga hitro razprodajo in po priloženi položnici plačajo. Kdor bi ga še želel, naj piše na Jugosl. kmetsko zvezo, Jugosl. tiskarna v Ljubljani, da mu ga dopošljemo. — Tajništvo JKZ.

Za glasbeno šolo v Splitu. V Splitu so uvedli akcijo za ustanovitev glasbene šole. Sestavil se je odbor, ki zbira prostovoljne prispevke.

Razpisane inženjerske službe. Pri gradbeni direkciji v Ljubljani je razpisanih več inženjerskih mest gradbene stroke. Pogoji so razvidni iz tozadevnega razpisa v Uradnem listu z dne 28. oktobra 1925.

Poročila sta se v Železnikih dne 26. oktobra gdč. Frančiška Benedičič, načelnica Orl. krožka, in član Orla Anton Sedej. Mlademu zavednemu orlovskemu paru kličemo: Na mnoga leta.

Obiskovalcem kulturno-zgodovinske razstave v Zagrebu, ki traja do 15. novembra, je dovoljen 50% popust na železnici. Legitimacije prodaja Tourist-Office, (palača Ljubljanske kreditne banke).

Smrtna nesreča. Iz Kostanjevice na Dolenjskem poročajo: V sredo popoldne sta 18-letni Adolb Drachsler in njegov brat v Orehovcu kopala pesek, da ga odpeljeta na grobove. Pri tem se je vdrl kos peščene zemlje in podsul Adolfa. Strlo mu je glavo in prsni koš ter zlomilo roko. Bil je na mestu mrtev. Siromak: kopal je pesek za grobove, a ni slutil, da ga koplje tudi za lastni svoj grob...

Damske plašče, najnovejši modeli iz najfinejših velourjev v vseh barvah, fina podloga z vatelinom, nudi najceneje v Ljubljani tvrdka F. in I. Goričar, Sv. Petra cesta št. 29. — Oglejte si našo zalogo, preden kupite drugje!

IZ RIBNICE.

Vojaška zaprisega. Kakor je bilo tu uradno razglašeno, bo zaprisega vojnih obveznikov dne 12. novembra t. l. ob pol 8 zjutraj na trgu pred dekliško šolo v Ribnici in sicer za občine: Vel. Poljane, Jurjevica, Sodražica, Šušje, Dane, Ribnica in Dolenja vas.

Katoliško prosvetno društvo v Ribnici je proslavilo predpreteklo nedeljo Slomškov 125 letni in Krekov 60 letni rojstni dan. Na programu so bile deklamacije, pevski zbor pa je zapel Krekovo »Sejmo semena«, Slomškovo »Preljubo veselje« in na koncu še ženski zbor Slomškovo »Predico«. Pri lepo okrašenih slikah pokojnih jubilantov nam je g. jurist Levstek v lepem govoru orisal požrtvovalno delovanje teh dveh velikih mož med Slovenci. Po slavnosti se je vršil občni zbor društva.

Umrla je v torek spoštovana in marljiva gospodinja, žena kovaškega mojstra, gospa Marija Lesar v starosti 64 let. Zadel jo je kap na možgane.

Poroka. V ribniški cerkvi sta bila poročena v sredo g. Franc Prijatelj, mlinar in posestnik iz Podplane, in gdč. Frančiška Trdan iz Brež.

Vsakdo ve, da prodaja
Tekstilbazar
v Ljubljani, Krekov trg 10, I nadstropje
ostanke
oblačilnega blaga
najcenejše!

Dan groze na Ziljah.

MUČENIŠKA SMRT PETERO OTROČIČEV. — NAJSTAREJŠI DEČEK SE JE ZAMAN SKUŠAL REŠITI. — OBUP DVEH MATER.

O strašni nesreči, ki je v torek zadela vas Zilje ob Kolpi — glej včerajšnji »Slovenec« — nam poročajo iz Vinice še sledeče podrobnosti:

Ob pol eni uri popoldne je začel zvon na prijaznem gričku pri sv. Antonu milo in žalostno klicati na pomoč, ker je v vasi gorelo. Gospodar Marko Balkovec je bil z ženo, s sinom in sinaho na polju, in niti od daleč niso slutili, da jim doma ogenj neusmiljeno uničuje hišo in imetje in pa da žive sežiga njihove otročiče, ki jih nihče ne sliši vpiti, nihče jih ne pride otet grozne smrti...

Gospodinja je bila pustila 5 malih otrok (štiri svoje, a enega od sinahe) v hiši brez nadzorstva, jih zaklenila in odšla za drugimi na polje. Medtem je najbržje kateri otrok iztaknil kje žveplenke in zanetil ogenj, v katerem so vsi v silnih mukah našli smrt. Žalosten in pretesljiv je bil pogled na sežgana trupelca. Najstarejši petletni Francek se je poskušal rešiti, iskaje izhoda, pa ni mogel ven. Kmalu potem, ko so ga potegnili iz plamena, je na opeklinah umrl. Drugi trije — Angelica, Barica in Jožek — so se tiščali skupaj in so jih izvlekli izpod kupa pšenice, ki se je bila usula skoz pregoreni strop nanje in zabranila, da niso popolnoma zgoreli.

Možje jokajo, ko vidijo te žalostne ostanke nedolžnih bitij. Brez ročic, nožic in glavic so. Barica je podobna črnemu hlebu, pšenica se je zajedla v meso. Najmlajša 2 in pol meseca stara Anica, nečakinja prvih štirih, je zoglenela v zibelki. Danes počivajo v mrtvašnici v skupni krsti, zaviti v ostanke ogorelih rjuh. —

Žalost uboge družine, zlasti pa še obup obeh mater se ne da popisati.

Hiša je do tal porušena, kupi ogorele pšenice in koruze so na pogorišču. Od sosedove hiše so ostale le stene. Z otroki je zgorela njihova dota, do 900 dolarjev, ki si jih je bil gospodar s trdim delom prihranil v Ameriki. Samo nekje v kotičku je našel 5 ameriških cekinov nepoškodovanih. Kakor simbol zlatih dušic otročičev, ki so čiste zletele nad zvezde...

Iz Ljubljane.

Uprava pokopališča in Zveza slovenskih vojakov obveščata občinstvo, da prično molitve za mrtve dne 1. novembra točno ob 3 popoldne v kapelici pri Sv. Križu, nato zapojo pevski zbori pri glavnem križu in okoli tričetrt na 4 prične žalna slavnost za žrtve iz svetovne vojne pri judenburškem spomeniku.

Pevci ljubljanskih pevskih društev! Skušnja za žalostinke se vrši nocoj ob četrt na 7 v Glasbeni Matici, soba št. 17 (vhod iz Gosposke ulice). Vsi in točno! Arhivarji note s seboj! — M. Premelč.

Vandalizem v mestnem parku. Z velikimi stroški urejuje mesto novi park v Tivoliju. Po lepih zatišjih so postavljene nove klopi, ki so pa menda nekaterim ljudem zelo na poti. Kajti kakor hitro se počutijo sami, pridno rezbarijo po njih, upodabljajoč svojo umetnost. Želimo, da bi dobila policija te »rezbarje« v roko in jih eksemplarično kaznovala.

Higienski zavod kraljevine SHS v Ljubljani je dobil lastno telefonsko številko 568. Telefonski govor je mogoč z zavodom od 8 do 12 in od 15 do 18. Ob nedeljah in praznikih pa le od 10 do 12. — Dr. V. Meršol.

Prazen strah. Naše branjevke, nekateri plačilni natakarji itd. se branijo papirnatega drobiža, češ da je nezanesljiv, da bo lahko še vojska itd. Ves kovani drobiž pa takoj spravijo, češ, ta ne bo prišel ob veljavo. Ta prazen strah je torej vzrok, da čeprav je bilo izdano precej kovanega drobiža, ga vendar skoro nič ni v prometu, ker ga ljudje skrivajo. Če bi bil ta denar srebrn ali vsaj iz čistega nikla, bi to skrivanje še razumeli, in če bi bilo pričakovati vojske, bi to tudi še razumeli, a tako? — Torej le na dan spet s temi tolarji, ljudje božji, in spravljajte rajši cekine!

V Krušičevi gostilni v Zeleni jami se dobijo danes in jutri v nedeljo sveže mesene klobase in krvavice. Toči se tudi pristen mošt.

Žalostna usoda. Z ozirom na včerajšnjo vest pod tem naslovom opozarja g. H. K., oče gospe P.-ove, da je bil omenjeni M. P. že pred svojo poroko morfinist, kar se je pa zvedelo šele po poroki. Potemtakem ni res, da bi se bil M. P. udal alkoholu in opiju, ker se mu je žena izneverila.

V gostilni pri »Fajmoštru« se toči izborna dolenjska portugalka liter 14 Din. — Istotam se dobijo vsako soboto in nedeljo domače krvave, jetrne in mesene klobase.

Ljudožrcev ni več med nami, pač pa vsak rad jé prekajeno gnjat, pripravljeno po navodilih »Slovenske kuharice«. Tudi »Slovenec« ni o njih že pisal leto dni. »Slovenski bijografski leksikon« ne vsebuje nikogar. Če zlezeš na Triglav in gledaš z daljnogledom »Zeiss« okrog, ne boš videl nobenega. Niti Jurčič, niti Sienkiewicz ne piše o njih, v »Mladiki« in »Dom in Svetu« ni o njih glasu. Da se prepričaš, kupi nekaj srečk »Dijaškega podpornega društva«, kjer boš zadel vse te knjige in liste, daljnogled in gnjat, ljudožrca pa nobenega.

DANES in vsako soboto je prodajalna
»VOIKA«-čevljev
nasproti Mestnega doma — **nepretrgoma odprta od 8. do 19. ure.**

Narodno gledališče v Ljubljani.

Drama.

Začetek ob 8 zvečer.

Sobota, 31. okt.: »Zimska pravljica«. Red E.
Nedelja, 1. nov.: »Veronika Deseniška«. Izven.

Opera.

Začetek ob pol 8 zvečer.

Sobota, 31. okt.: »Manon«. Red A.
Nedelja, 1. nov.: »Aida«. Izven.

Jutri bosta v Narodnem gledališču v Ljubljani dve predstavi. Drama vprizori ta večer ob 8 prvikrat v letošnji sezoni Župančičevo tragedijo »Veronika Deseniška« v isti zasedbi, kakor se je to krasno delo vprizarjalo tekom lanske sezone — V operi pa se poje Verdijeva velika opera »Aida« v znani prvovrstni zasedbi. Obe predstavi sta izven ter se vrši predprodaja vstopnic od danes naprej pri dnevni blagajni v operi.

Nova dramska premijera. Pisatelj Fran Milčinski je napisal veselo historijo v štirih dejanjih pod naslovom »Krpan mlajši«. To delo je sprejelo Narodno gledališče v Ljubljani in v sredo bo njegova prva vprizoritev.

Ljudski oder v Ljubljani

V nedeljo 1. novembra ob pol osmih zvečer: »MLINAR IN NJEGOVA HČI«, žaloigra v petih dejanjih (10 slikah). — Predprodaja vstopnic vsak dan od 5 do 7 zvečer v pisarni Ljudskega odra, čez dan pa v društveni nabavni zadrugi (Ljudski dom, I. nadstropje).

Iz šahovskega življenja.

K današnji otvoritvi novega lokala Ljubljanskega šahovskega kluba. Ljubljanski šahovski klub otvarja danes svoj novi lokal v kavarni »Slon«, v posebnem separiranem oddelku desnega kavarniškega trakta. Novi lokal se otvori ob 8 zvečer s šahovsko simultansko produkcijo našega priljubljenega velemojstra dr. Milana Vidmarja. Te simultanske produkcije se sme udeležiti vsak šahist (tudi nečlani), ki prinese šahovnico s seboj, ker kavarna ne razpolaga še z zadostnim številom šahovnic, namerava si jih pa v najkrajšem času nabaviti. Šahisti, ki želijo igrati, naj se pravočasno, vsaj pol ure pred začetkom prijavijo reditelju, da jih uvrsti in pripusti k produkciji. Vstopnine ni nobene.

Šahovski krožek »Mladinski dom« na Kodeljevem priredi jutri, v nedeljo 1. novembra, zanimivo simultansko produkcijo našega odličnega šahista, tajnika Ljubljanskega šahovskega kluba in brata velemojstra dr. Vidmarja, g. Cirila Vidmarja točno ob pol 11 dopoldne v novem poslopju Mladinskega doma. Vabljeni vsi, ki prinesete s seboj šahovnice! — Odbor.

Turistika in sport.

NEDELJSKE PRVENSTVENE NOGOMETNE TEKME.

Jutri doseže prvenstvena sezona svoj višek s tekmo med največjima lokalnima tekmecema SK Ilirijo in ASK Primorjem. Rivaliteta med obema kluboma v vseh sportnih panogah je splošno znana, zato vlada vedno, kadar tekmujeta oba kluba, precejšnje zanimanje. Škoda, da ne moreta pri tej tekmi nastopiti obe moštvi kompletni. Moštvo Primorja je v zadnjem času nekoliko nazadovalo, vendar se bo znalo boriti v lepi maniri, da se čim bolj častno odreže. Nasprotno ne bo imela Ilirija, ki se nahaja momentano v dobri formi, kljub temu, da nastopi brez reprezentančnega igralca Š. Podujeta, težkega posla z ozirom na homogenost in iztreniranost svojega moštva. — Nadalje nastopijo še: Slovan : Svoboda, Jadran : Slavija in Ilirija rez. : Primorje rez. Vse tekme se vrše na igrišču Ilirije ter se odigrajo v sledečem redu: Dopoldne ob 9 Svoboda : Slovan, ob 10.30 Jadran : Slavija, ob 13.30 Ilirija rez. : Primorje rez., ob 15 pa Ilirija : Primorje. — Stanje prvenstva v Ljubljani je momentano sledeče: 1. Ilirija, 2. Primorje, 3. Slovan, 4. Hermes, 5. Jadran, 6. Svoboda, 7. Slavija.

ČEŠKOSLOVAŠKA : JUGOSLAVIJA 7 : 0 (5 : 0).

V sredo smo kratko poročali, da je doživela naša državna nogometna reprezentanca 28. t. m. v Pragi občuten poraz. Neuspeh proti Češkoslovaški vpliva na našo sportno javnost tem neugodneje, ker ima nastopiti isto moštvo že čez nekoliko dni, dne 4. novembra v Padovi proti reprezentanci Italije in 8. novembra v Neaplju proti Južni Italiji. Optimizem naših sportnih krogov, ki so računali, da more naše moštvo doseči proti Čehom tesen izid, se je izkazal za neupravičen. Pokazalo se je vnovič, da radi precenjujemo jakost našega nogometa in da zlasti Čehom, ki igrajo danes najboljši nogomet v Evropi, nismo še resni tekmeci. Ne nazadnje treba tudi upoštevati, da je nogomet pri nas amaterski, dočim so vsi prominentni češki klubi sprejeli profesionalizem; sorazmerno s tem se pri nas goji in igra nogomet drugače kot se igra v Pragi.

Čehi so igrali dovršeno. Poleg popolnega obvladanja igre v pogledu tehnike, to je ravnanja z žogo, jih je dvignilo nad naše moštvo hitro, na centimetre natančno oddajanje žoge, brzo in odločno proigravanje v napadu ter razantni udarci na gol. V celoti se njihovi igri pozna, da je plod popolnoma izdelanega sistema. Reče se lahko, da je češko moštvo igralo točno in precizno kot stroj. Praška poročila pravijo soglasno, da češki team že več let ni igral tako izvrstno kot prošlo sredo.

Na drugi strani naše moštvo ni dalo onega, kar se je od njega pričakovalo. Napram izvanredni igri češkega teama enostavno ni moglo razviti svoje prave igre. Igralo je sicer z vso voljo, hitro in požrtvovalno, toda skupni igri je manjkalo točnosti, vigranost moštva je bila pomanjkljiva, prodore posameznikov pa je hitra in robustna češka obramba vedno zadržala. Poraz bi bilo mogoče zadržati in omiliti edino z boljšo krilsko vrsto. Preobložena obramba ni mogla storiti dosti več kot je storila. V napadalni vrsti sta dobro izpolnila svoji mesti obe zvezi Petković in Benčić ter desno krilo Poduje I. Tudi nekoliko ugodnih šans pred češkim golom so naši napadalci pustili neizkoriščenih.

Tekma je imela ves značaj oficielne slavnostne prireditve. Prisostvovalo ji je blizu 20 000 gledalcev, med njimi reprezentanti državnih oblasti. Ob nastopu moštev je godba odigrala obe državni himni. Sestava moštev je bila sledeča:

Jugoslavija: Mihelčič (Gradjanski) — Vrbančić (Concordia), Ivković (Jugoslavija) — Marjanović, Premrl (oba Hašk), Poduje II (Hajduk) — Poduje I (Hajduk oz. Ilirija,) Benčić (Hajduk), Luburić, Petković (oba Jugoslavija), Radić (Hajduk).

Češkoslovaška: Hochmann — Hojer, Steiner — Červeny, Kada (vsi Sparta), Mahrer (Deutscher FC) — Wimmer (Vršovice), Šoltys, Silny (oba Slavija), Dvoraček (Sparta), Jelinek (Vršovice).

Prvi polčas je bila Češkoslovaška očitno v premoči. Prvi gol je padel že v 6. minuti in sicer iz »enajstke« radi Podujeve roke. Drugi gol je sledil v 15. minuti. Rezultat ob polčasu se je glasil 5 : 0. V drugem polčasu so igrali Jugoslovani boljše; prvih 20 minut je poteklo ob otvorjeni enaki igri. Po 6. golu, ki ga je dosegel Dvoraček z izredno jakim strelom nekako iz oddaljenosti 16 m, so prevladali vnovič Čehi. Razmerje kotov je 13

ZAPRISEGA VOJNIH OBVEZNIKOV ROJSTNIH LETNIKOV 1875—1905.

Po odredbi komandanta dravske divizijske oblasti z dne 8. oktobra 1925, str. pov. dj. br. 176, se vrši zaprisega vojnih obveznikov za mesto Ljubljano dne 4., 5., 6., 7. in 8. novembra 1925, vselej točno ob 8 zjutraj v Mišičevi vojašnici.

Za izvršitev zaprisege veljajo naslednja določila:

1. Zaprisega se vrši po rojstnih letih vojnih obveznikov in sicer:

dne 4. novembra 1925 za rojstne letnike 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880;

dne 5. novembra 1925 za rojstne letnike 1881, 1882, 1883, 1884, 1885;

dne 6. novembra 1925 za rojstne letnike 1886, 1887, 1888, 1889, 1890;

dne 7. novembra 1925 za rojstne letnike 1891, 1892, 1893, 1894, 1895;

dne 8. novembra 1925 za rojstne letnike 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905.

2. Te razvrstitve se je strogo držati. Izjeme so dovoljene le:

a) za obveznike pravoslavne in evangeljske vere, ki se morajo zglasiti za zaprisego dne 4. novembra v vojašnici;

b) za železničarje, ki se smejo po službenih okolnostih sami razdeliti po zgoraj navedenih dneh;

c) za urade in večja podjetja, ki bi trpela radi odsotnosti več obveznikov, velja to, kar za železničarje.

3. Vsi obvezniki morajo biti pred osmo zbrani na dvorišču Mišičeve vojašnice. Ob 8 se zapro vrata in nikdo se ne spusti več v vojašnico.

4. Vsak obveznik je dobil pri zglasitvi za zaprisego v »Mestnem domu« izkaznico. Ta izkaznica velja za vstopnico v vojašnico in to bo po izvršeni zaprisegi oddati pri izhodu. Kdor nima izkaznice, se ne bo spustil v vojašnico.

5. Kdor je izgubil izkaznico, si mora pravočasno preskrbeti duplikat v mestnem vojaškem uradu v »Mestnem domu«.

6. Odškodnina kakršnakoli ni predvidena.

7. Zaprisega je slovesno dejanje, v katerem se obljublja zvestoba kralju in domovini, in zategadelj naj bo vsak obveznik, ki pristopa k prisegi, trezen, dostojno oblečen in dovzeten za odredbe in nagovore izvršiteljev zaprisege.

8. Popivanje pred zaprisego, zlasti pa še v bližini Mišičeve vojašnice, je prepovedano in varnostnim organom je naročeno, da čuvajo nad to odredbo.

9. Proti obveznikom, ki neopravičeno izostanejo od zaprisege, se uvede kazensko postopanje po členu 4, točka 2, al. b, uredbe o vojni disciplini. Obenem opozarjamo na stroge odredbe, ki so bile razglašene v tukajšnjem razglasu glede prijave k zaprisegi.

Iz Štajerske.

IZ MARIBORA.

Zadušnica za padle in umrle vojake. Jutri v nedeljo ob treh popoldne bodo na pokopališču v Pobrežju zadušnice za padle in umrle vojake s sodelovanjem vojaške godbe in pevskega zbora. Grobe bodo blagoslovili bivši vojni kurati. Mariborčani, pridite vsi počastit spomin mrtvih!

Vojaški grobovi so lepo urejeni, kolikor je pač bilo mogoče. Pri urejevanju so pomagali kakor smo že poročali, vojaki, kaznenci in profesionalni delavci mestne občine, ki je šla zelo na roko pripravljalnemu odboru.

Iz moške kaznilnice. Na letni vizitaciji se je mudil pretekle dni državni pravdnik g. dr. Munda, namestnik višjega drž. pravdnika v Ljubljani.

IZ CELJA.

Vsi Sveti. Združeni pevski zbori mesta Celja bodo v nedeljo popoldne počastili spomin umrlih z nastopom na okoliškem pokopališču in zapeli nekaj žalostink. Vabljeni so vsi pevci vseh pevskih zborov v mestu, da se v to svrho udeleže skupne vaje, ki se bo vršila nocoj (soboto) v mali dvorani Narodnega doma v Celju.

Koncert umetniškega para, vijolinskega virtuoza g. Karla Sancina in pianistinje gospe Mirce Sancinove bo v Celjskem mestnem gledališču v sredo dne 4. novembra ob 8 zvečer. Na sporedu so sonate Vit. Novaka, J. B. Foersterja in Brahmsa. Predprodaja vstopnic v knjigarni Goričer-Leskovšek, Celje.

Slomškova tiskovna zadruga se snuje v Celju. Skrajni čas je, da se tudi naši krogi v mestu pričnerjo zanimati za ustanovitev te prepotrebne zadruge. Misel za ustanovitev te zadruge je našla v širokih vrstah zelo velik odziv in je njen uspeh ter procvit zagotovljen. Slišimo tudi, da bo ta zadruga takoj po novem letu otvorila svojo prodajalno in sicer na enem najlepših in najprometnejših krajev mesta.

Krekova mladina Celje gostuje 8. novembra v Hrastniku v dvorani g. Logarja z igro »Deborah«. Vse prijatelje naše mladine opozarjamo in vabimo na to prireditev. — Odbor.

Invalidi v Celju, ki so po večini nastanjeni v Invalidskem domu, s skrbjo in bojaznijo zasledujejo parlamentarni boj, ki se bije za njihove pravice prilikom debate o invalidskem zakonu. Vsi so brez izjeme proti sedanjemu načrtu tega zakona in pričakujejo, da bo imel napor Jugosl. kluba vendarle nekaj uspeha.

IZ TRBOVELJ.

Zgodovina trboveljskega rudnika.

To leto je ravno stodvajset let, odkar se je našel v Trbovljah premog.

Ko sta leta 1805. potovala dva dijaka rudarske šole iz Istre na Bajersko v šolo, sta medpotoma prenočevala pri nekem kmetu v Lakovnici pod Retjami. Zvečer vidita skozi okno ne daleč od hiše sumljiv ogenj. Vprašata kmeta, kaj da gori, a ta jima pove, da pastirji na paši kurijo neki črni kamen. Dijaka sta takoj drugi dan pregledala teren in našla, da leži ne globoko pod zemljo debela plast lepega premoga.

Prišedša na Bavarsko, sta javila svojo najdbo takoj svojim profesorjem, ki so se potem odpravili v Trbovlje na preiskovanje, in se prepričali, da je vse res, kar sta dijaka pripovedovala.

Ker od početka ni bilo odjemalcev za premog in tudi ni bilo železnice, so vozili premog čez hrib v Zagorje, v St. Pavel in na razne kraje na vozeh. V Zagorju so postavili tovarno steklenih izdelkov, pozneje so tudi v Trbovljah zgradili »glažuto«, ki še danes stoji in ki so jo po izgradnji južne železnice preuredili za delavska stanovanja.

Prvi posestniki so bili: baron Polaj, baron Posetti in drugi. Po prvih dveh se še danes imenujeta dva rova, tudi delavska kolonija nosi ime Posetti. Trboveljska premogokopna družba je kupila rudnik in vse nepremične stavbe od industrijca Maurerja za 56.000 goldinarjev pred kakimi petdesetimi leti, danes se rudnik ne more preceniti. Rudnik je imela v posesti nekaj časa tudi država in so se njihovi »knapje« imenovali »cesarski«. To je kratek izvleček iz Kronike o postanku rudnika v Trbovljah, razširjenega kasneje na Zagorje, Ojstro in Hrastnik.

*

Licitacija poštne vožnje. V četrtek se je vršila na občini ponovna licitacija vožnje za pošto iz kolodvora na pošto Trbovlje I. in Trbovlje II., ker so se nekateri interesenti bili pritožili na poštno ravnateljstvo v Ljubljano radi nedostopa k prvi licitaciji. Pritožba je bila uvaževana. Pri prvi licitaciji se je oddala vožnja pošte g. Milošu Rozinu, zastopniku »Autodružbe« za 24.350 Din, pri četrtkovi pa zopet temu ponudniku za 8000 Din, torej za celih 16.000 Din manj kot prvotno.

Škrlatica. V občinski izolirnici leže že štiri osebe nevarno bolne na škrlatici. Storjeni so koraki, da se razširjenje te bolezni prepreči.

Nezgoda. Pri čiščenju oken je padla iz prvega nadstropja natakarica gdč. Bigman Pepca. Poškodovala se je precej nevarno.

Dama, ki bi hotela

imeti v tej seziji res ELEGANTEN PLAŠČ, si more takega izbrati iz krasne zbirke damskih plaščev z ali brez kožuhovine, KAR NAJCENEJE pri tvrdki

Fran Lukič, Pred škofijo 19.

: 4 za Češkoslovaško. — Igro je vodil izvrstni italijanski sodnik Mauro v popolno zadovoljstvo obeh moštev.

Cerkveni vestnik.

Meščanska Marijina kongregacija pri sv. Jožefu ima jutri, 1. novembra ob pol sedmih zjutraj v kongregacijski kapeli skupno sv. mašo in sv. obhajilo, zvečer ob sedmih pa svoj redni shod. Polnoštevilno!

Kongregacija za gospode pri sv. Jožefu ima jutri, v nedeljo, skupno sv. obhajilo ob pol 7 zjutraj v kapeli.

Katehetski sestanek za dekanijo Kranj bo v novembru združen s konferenco sodalitatis v Tržiču.

Naznanila.

Društvo najemnikov za Slovenijo opozarja, da se vrši prihodnja javna odborova seja v sredo 4. novembra ob 20 v veliki dvorani Mestnega doma. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18 do 20 informacije: Sv. Petra cesta 12, podpritličje, vhod iz ulice »Za creslom«.

Hrastnik. Dramski odsek Udruženja vojnih invalidov, podružnica Ljubljana, gostuje 15. novembra v Narodnem domu v Hrastniku. Po predstavi prosta zabava z bogatim sporedom. Med drugim tudi licitacija živega prašička. Ker je čisti dohodek namenjen božični akciji revnim članom in članicam, prosimo vsa cenjena društva, da ta dan opuste svoje prireditve, da se tako občinstvo v večjem številu udeleži te invalidske prireditve. Že vnaprej prosimo obilne udeležbe. — Odbor.

Merkurjev jour fix. Naslednji članski sestanek v četrtek 5. novembra ob 8 zvečer v salonu hotela Miklič, Kolodvorska ulica. — Odbor.

Razsodba v veliki prizrenski pravdi.

Dne 28. t. m. se je v Prizrenu dovršil veliki proces proti navzočim in nenavzočim obtožencem v slučaju uboja inženerjev Dragovića in Bartoša ter več drugih oseb. Obtožencev je bilo nad 20, med njimi mufti Hadži Rustem. Glavni obtoženec Sali Šaban in več soobtožencev odmetnikov še ni v rokah sodišča, vendar se je razsodba izrekla nad vsemi. Sali Šaban je bil obsojen za osem ubojev in en poskušeni umor na 165 let ječe v težkih verigah, mufti Hadži Rustem zaradi soudeležbe na uboju obeh inženerjev in zaradi poizkušenega umora na 45 let ječe; na podobno visoke kazni so bili obsojeni tudi ostali obtoženci. Obsojenci morajo vrhu tega plačati svojcem ubitih oseb znatne odškodnine.

Razsodba je splošno presenetila. Obtoženci so do zadnjega zatrjevali svojo nedolžnost in ostali pri tem tudi po razglasitvi razsodbe. — Da stvar kljub mnogoštevilnim pričam na razpravi ni bila razčiščena, priča dejstvo, da se je pred razglasitvijo razsodbe govorilo, da se bodo Turki uprli, ako bo mufti obsojen, dočim so kristjani obetali protest, ako bo mufti osvobojen. Oblasti so zato ukrenile na dan proglasitve razsodbe obsežne varnostne odredbe, ki so se pa izkazale kot nepotrebne; bilo ni nikakega poizkusa, da bi se kalil mir.

Gospodarstvo.

Varčevanje.

Ljubljana, 30. okt. 1925.

Lani meseca oktobra se je vršil v Milanu I. mednarodni kongres za varčevanje, katerega so se udeležili zastopniki iz 27 držav Amerike in Evrope, med njimi tudi Jugoslavije. —

Kongres je določil 31. oktober vsakega leta za propagandni dan za varčevanje. V celi vrsti držav se jutri že izvaja ta propaganda. Vsi merodajni faktorji: cerkev, vlada, politične stranke in tisk podpirajo to narodnogospodarsko velevažno akcijo. Po šolah bodo opozarjali mladino na pomen varčevanja, delali bodo propagando za varčevanje z letaki, članki, filmi itd.

Ta dan ima namen, vzbuditi duha varčnosti v vseh slojih prebivalstva in ga vzgajati k sistematičnemu varčevanju.

Vkljub ogromni važnosti varčevanja za gospodarstvo, pri nas še nimamo smisla za propagando zanj. Kolikor smo informirani, se pri nas za to propagando ne brigajo dosti ali pa — nič.

In vendar je tudi za nas varčevanje važno. Za ureditev države prihaja v poštev predvsem delo in varčevanje. Varčevanje se mora izvajati povsod in racionelno. Vsak državljan ga more izvajati, pa tudi država sama, kakor je to izrekel bivši fin. minister Češkoslovaške, umrli Alojz Rašin, reformator češkoslovaških financ.

Z varčevanjem, t. j. večinoma z nalaganjem odvišnih denarnih zneskov v hranilnicah in drugih denarnih zavodih se ustvarja kapital, ki je potreben za nacionalizacijo gospodarstva, in ki je potreben za dviganje produkcije in produktivnosti.

Varčevanje pomeni previdnost, kajti ono ni nič drugega kakor hranitev dobrin (predvsem v denarni formi) za poznejše čase. V človeškem življenju nastopi toliko slučajev, ki povzročajo stroške, katerih se ne da kriti s tekočimi dohodki. To so n. pr. ustanovitev samostojnega gospodarstva, bolezen, nesposobnost za delo, starost itd. Večkrat celo odpadejo tekoči dohodki in tako je človek navezan na prihranke. Varčevati je to, da človek ne porabi vsega, kar more porabiti in tako ustvarja prihranke za bodočnost.

A. Carnegie pravi nekje, da je ravno varčevanje največja razlika med divjakom in civiliziranim človekom. Prvi ne štedi, dočim drugi to dela.

Gibanje trgovstva in obrtništva v Sloveniji.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo objavlja podatke o gibanju trgovstva in obrtništva v Sloveniji. Ti podatki nam dajejo dosti jasno sliko gospodarskega položaja v Sloveniji.

Številke za 3. tromesečje t. l. so zelo nizke. Število prijav je zelo nizko, medtem ko se zlasti v trgovini število odjav približuje številu prijav. Sploh je opaziti, da izkazuje gibanje obrtništva ugodnejše rezultate, kakor gibanje trgovstva.

V 3. tromesečju 1925 je bilo prijavljenih 330 trgovskih obratov (v 2. tromesečju 1925 493), odjavljenih pa 280 (v 2. tromesečju 398). Skupno je bilo v prvih devetih mesecih letos zabeleženih 1287 prijav ter 1133 odjav (v istem razdobju lani 1427 prijav ter 1258 odjav, v istem razdobju 1923 2635 prijav in 1273 odjav). Iz teh številk je razvidno, da je število prijav od leta 1923. zelo padlo, število odjav je sicer tudi padlo, vendar malenkostno. Te številke kažejo na izredno težke gospodarske prilike, ki ovirajo otvarjanje novih trgovskih obratov. Dočim je znašal prirastek trgovskih podjetij v prvih devetih mesecih 1925 še 1362, je padel v prvih devetih mesecih lani na — 169, letos v prvih devetih mesecih pa je samo 126.

Najbolj je prizadeta lesna stroka, ki izkazuje za 3. tromesečje letos 24 prijav ter 38 odjav; od srede lanskega leta je lesna trgovina v propadanju. Ostale prijave (v oklepaju odjave) so se razdelile po strokah sledeče: trgovina z mešanim blagom 78 (45), sejmarstvo 21 (16), branjarstvo 12 (20), izposojevanje mlatilnic 11 (1), trgovina z galanterijskim blagom 10 (7), trgovina z deželnimi pridelki 8 (17) itd.

Gibanje obrtništva kaže ugodnejše rezultate, ki pa so samo v primeri z trgovino ugodni. V 3. četrtletju letos je bilo prijav 434 (v drugem 660), odjav pa 225 (312). Tako prijave kakor odjave so znatno padle. Skupno je bilo v prvih devetih mesecih letos 1552 prijav in 793 odjav (v prvih devetih mesecih lani 1446 prijav ter 876 odjav), v prvih devetih mesecih leta 1923. pa 1524 prijav in 693 odjav). V primeri z lanskim letom so letos ugodnejši rezultati, vendar pa je bilo leto 1923. boljše kakor 1925.

Izmed vseh strok je najslabše odrezala gostilničarska obrt, katero ubijajo visoke takse in trošarine. V 3. četrtletju letos je bilo prijavljenih 51 gostiln, odjavljenih pa 61.

V ostalih strokah je bilo v 3. četrtletju letos prijav (v oklepaju odjave): čevljarji 54 (24), šivilje 49 (6), krojači 34 (15), mizarji 27 (9), peki 18 (9), kovači 16 (11), mesarji 15 (13), mlini 13 (7), sedlarji 11 (3), izvoščki z avtomobilom 11 (2) itd. Povečanje števila izvoščkov z avtomobilom kaže na modernizacijo našega prometa.

* * *

Obilica mleka na Dunaju. Zadnje dni so pripeljali na Dunaj zelo veliko mleka, celo preko normalne potrebe. Podobno je tudi v drugih mestih. Da je nastala preobilica mleka, je pripisovati zmanjšani kupni moči celih slojev mestnega prebivalstva.

Borze.

30. oktober 1925.

Denar.

Zagreb. Berlin 13.377—13.477 (13.365—13.46), Budimpešta 7.94 zaklj., Italija 222.63—225.03 (222.31—224.71), London 272.75—274.43 (272.47—274.47), Newyork 56.03—56.63 (56.025—56.625), Pariz 238—242 (236—240), Praga 166.48—168.48 (166.32—168.32), Dunaj 7.91—8.01 (7.90—8), Curih 10.84125—10.92125 (10.838—10.918).

Curih Belgrad 9.20 (9.20), Budimpešta 72.70 (72.65), Berlin 123.50 (123.60), Italija 20.52 (20.50), London 25.1375 (25.155), Newyork 518.75 (519), Pariz 21.80 (21.70), Praga 15.375 (15.355), Dunaj 73.15 (73.15), Carigrad 2.92 (2.925), Bukarešt 2.475 (2.45), Sofija 3.80 (3.80), Atene 6.80 (6.90), Varšava 85 (85), Amsterdam 208.75 (208.90), Bruselj 23.55 (23.55), Madrid 74.35 (74.60), Kopenhagen 129 Stockholm 138.85, Oslo 106.

Dunaj. Belgrad 12.5525, Kodanj 175.55, London 34.2925, Milan 28, Newyork 707.65, Pariz 29.78 Varšava 116.90. — Valute: Dolarji 706, angleški funt 34.22, francoski frank 29.80, lira 27.85, dinar 12.51, češkoslovaška krona 20.955.

Praga. Lira 123.875, Zagreb 60.125, Pariz 142.625, London 163.55, Newyork 33.75.

Vrednostni papirji.

Ljubljana. 7 odst. inv. posojilo 79 den., vojna odškodnina 330—334, zastavni listi 20—22, kom. zadolžnice 20—22, Celjska 200—202, zaklj. 201, Lj. kreditna 230 den., Merkantilna 101—104, zaklj. 102, Praštediona 960 bl., Kreditni zavod 175—185, Strojne 120—123, Vevče 120—128, Nihag 38—40, Stavbna 100—110, Šešir 145—147.

Zagreb. 7 odst. inv. posojilo 80 zaklj., vojna odškodnina 331.50—332.50, november 336—337, december 340—341, Hrvatska eskomptna 123—123.50, Kreditna 130—133, Hipobanka 72—72.75, Jugobanka 109—110, Praštediona 955—960, Ljub kreditna 220 den., Slavenska 49—50, Srpska 144—146, Eksploatacija 53—53.50, Šećerana 475—500, Nihag 40 bl.; Gutmann 382 den., Slavex 140 den., Slavonija 50—50.50, Trbovlje 340—345, Vevče 120 den.

Dunaj. Podonavsko-savsko-jadranska 64.725, Živno 79.5, Alpine 28.57, Greinitz 13.2, Kranjska industrijska 35.2, Trbovlje 42.7, Hrvatska eskomptna 15.35, Leykam 17.5, Hipobanka 8.75, Avstrijske tvornice za dušik 19.5, Mundus 95, Slavex 17.45, Slavonija 5.9.

Blago.

Ljubljana. Les: Bukovi plohi 50 in 35 mm, od 28 do 35 cm, od 4 m dolž. naprej, paral., ostrorob., I., II., fco vagon Postojna tranzit 715 bl.; jelovi (smreka in jelka), borovi hlodi, od 25 cm prem. in od 4 m dolžine naprej, fco vagon nakladalna postaja Štajersko 200 bl.; bukova drva, metrska, suha, zdrava, fco Postojna tranzit 5 vag., 25.50—25.50, zaklj. 25.50; bukova drva 1 m dolž., suha, fco nakladalna postaja 3 vag., 20—20, zaklj. 20. — Žito in poljski pridelki: Pšenica domača, fco Ljubljana 265 den.; pšenica, fco prekmurska postaja 275 bl.; koruza nova, sušena, nov., dec., v kupčevi izberi, fco Postojna tranzit 5 vag., 200—200, zaklj. 200; koruza nova, medjimurska, na solncu sušena, fco Čakovec 175 bl.; koruza nova, fco slavonska postaja 122.50 bl.; koruza nova v storžih, fco slavonska postaja 75 bl.; otrobi drobni, fco Postojna tranzit, b-n 170 bl.; otrobi srednji, fco bačka postaja 145 bl.; oves slavonski, rešet., fco Postojna tranzit 200 den.; ajda nova medjimurska, fco Ljubljana 280 bl.; ajda, fco prekmurska postaja 260 bl.; proso, fco prekmurska postaja 225 bl.; laneno seme, fco Ljubljana 500 den.; fižol mandolon, fco Postojna tranzit 345—350; fižol ribničan, fco Ljubljana 300 den.; fižol prepeličar, fco Ljubljana 300 den.; krompir jedilni, fco štajerska postaja 80 bl.; krompir jed., fco postaja Beltinci 76.50 bl.; krompir jed., prekmurski, fco Ljubljana 85 bl.; kostanj jedilni, fco štajerska postaja 300 bl.; laneno olje, fco Ljubljana 1650 den.; ježice, fco nakladalna postaja 200 den.; seno sladko, fco štajerska postaja 80 bl.; seno kislo, fco štajerska postaja 60 bl.

Koliko je bilo romarjev v Rimu

Čeprav še niso točno znane številke, vendar sodijo, da je v teh desetih mesecih svetega leta obiskalo Rim več ko 600.000 romarjev. Točno je vsaj znano, da je obiskalo misijonarsko razstavo od 24. decembra l. l. pa do 30. septembra t. l. 523.091 romarjev. Zanimivo je omeniti, da se kljub vseh teh silnih romarskih množic ni tekom celega leta pripetila nobena nezgoda in da so vsa romanja potekla v najlepšem redu. Za prevoz vseh teh mas je bilo potrebnih razen normalnih vlakov 119 posebnih vlakov za domače romarje iz raznih krajev Italije, za tuje romarje iz vseh delov sveta pa 142 vlakov, torej skupaj čez 250 posebnih vlakov.

KOKS - ČEBIN
Wolfova ulica 1/II. — Telefon 56

Dekle iz kmetske hiše, 20 let stara, gre brezplačno k boljši rodbini v svrho priučenja kuhanja. - Ponudbe na upravo lista pod šifro »DEKLE«. 7308

VAJENEC
se sprejme za mizarsko obrt. - Kje, pove uprava »Slovenca« pod štev. 7298.

Kuharica zanesljiva, dobra in poštena, z dobrimi spričevali, ki razume vse gospod. delo, se takoj sprejme k 5 član. druž. Naslov v upravi pod št. 7310.

V našem kraju

se posebno ostro občuti vsaka nagla sprememba vremena: nahod, kašelj, hripavost, vratobol, trganje v udih, zobobol in glavobol so sedaj pri nas na dnevnem redu. Prav posebno mučijo tedaj revmatične bolečine. Po naših ugodnih izkušnjah pa se je pokazal kot vedno zanesljiv ublažitelj bolečin Fellerjev blagodišeči »Elsafluid«, katerega so že naši roditelji in dedje uporabljali kot priljubljeno domače sredstvo in kosmetikum. Uporaba »Elsafluida« vedno prija, bodisi odznotraj ali odzunaj. Je močnejše in krepkejšega učinka kot francosko žganje. 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici za 63 Din, 12 dvojnatih ali 4 specialne steklenice za 99 Din, 36 dvojnatih ali 12 specialnih steklenic za 250 Din, že obenem z zabojem in poštnino po povzetju ali proti plačilu vnaprej razpošilja lekarnar EUGEN V. FELLER v Stubici Donjoj, Elsatrg štev. 134, Hrvatska. — Posamne steklenice Elsafluida po 10 dinarjev v lekarnah in sorodnih trgovinah.

UNDERWOOD pri **Lud. Baraga**, Ljubljana
Selenburgova ul. 6/I. Telefon štev. 980. **UNDERWOOD**

Brivski pomočnik
prvovrst. delavec, se sprejme. - Ponudbe naj se pošljejo na Salon »Venus« — Sušak. 7277

Pekovski POMOČNIK
mlad, v svoji stroki dobro izurjen, ki bi bil voljan tudi raznašati pecivo, išče službe. - Naslov se izve v upravi »Slovenca« pod štev. 7301.

SOSTANOVALEC
se sprejme takoj. - PODRŽAJ, Sv. Jakoba trg št. 5.

Trgovska UČENKA
ki se je že 2 leti učila, nadarjena, poštena in nad vse marljiva, išče mesta v trgovini. - Cenjene ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »Vestna« štev. 7276.

Dne 1. novembra 1925
koline.
Janc, Novi Vodmat — Društvena ulica št. 61.

5 lepih pisarn. sob
v II. nadstropju, odda takoj skupno ali posamič Pokojninski zavod v Ljubljani — Gledališka ulica. 7314

PRODAM:
pokrito KOČIJO, angl. konjsko OPREMO, SEDLO, KOMATE in razne vozovne potrebščine. - Naslov se izve pri Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg št. 3/I.

POZOR! POZOR!
Vsakovrstni lect
kakor: punčke, konjičke, miklavže, parkeljne, različna med. roba, prvovrst. keksi, otr. biškoti, šampanjci, bibi itd. priporoča cenj. preprodajalcem po najnižji ceni izdelovalec T. NOVOTNY — Ljubljana, Opekarska cesta 26. Glavna zaloga: Dunajska cesta št. 9. 7270

Enonadstr. HIŠO
z vrtom, KUPIM v mestu ali v neposredni bliž. mesta. - Naslove z navedbo cene upravi lista pod štev. 7241.

Rabljen parni STROJ
se proda po nizki ceni. - Naslov se izve v upravi »Slovenca« pod štev. 7273.

Prostor za delavnico: iščem v mestu; preuredim ga iz vsakih prostorov. Najemnino plačam do 1 leta naprej. - Ponudbe upravi lista pod »Selitev«. 7279.

Ženitna ponudba.
Vdova, dobro situirana, sama, želi poročiti uradnika z nad 50 let. - Ponudbe pod »Solidna« na upravo lista.

GOSTILNA in kavarna
z vsem inventarjem in stanovanjem, na lepem promet. trgu sredi Ljubljane naprodaj. Potreben kapital 150.000 Din. - Naslov se izve v upravi lista pod št. 7306.

Kleparski vajenec
se takoj sprejme proti dogovoru. - Stanko KEZELE, kleparstvo, Bohoričeva ul. 3.

Radio
aparate in sestavne dele ima v zalogi
Franc Bar, Ljubljana
Cankarjevo nabrežje 5

Posestniki žag in mlinov — pozor!
Naprodaj po zelo nizki ceni skoro nov elektro-DINAMO za napeljavo luči in sicer okrog 100 žarnic. Prikladno posebno za one, ki imajo vodno moč in želijo elektr. razsvetljavo v lastna stanovanja. Podrobnejše podatke daje Ivan Zupančič, posest., Gabersko, pošta Trbovlje II.

Mesta blagajničarke (začetnice) išče poštena, izobražena mladenka v kaki trgovini. - Ponudbe upravi »Slovenca« pod štev. 7229.

Valjčni mlin IVAN KURALT p. d. pri »Tonhuc«, Domžale
prodaja moko
vseh vrst, PŠENIČNI in KORUZNI ZDROB ter otrobe po najnižjih dnevnih cenah. Prevzema v mletev žito v celih vagonih. 7283

Preoblikovalnica
Barborič-Završan
Mestni trg 7
predeluje damske filce velurje, itd. po najmodernejših oblikah. — Velika izbira damskih klobukov in nakita po zelo nizkih cenah.

POZOR! Naznanjava cenj. občinstvu, da bodeva
vozila Z omnibus-autom
od frančiškanske cerkve do pokopališča Sv. Križa v dneh 31. oktobra, 1. in 2. nov. Odhod vsakih 20 minut in obratno. Vožnja za osebo 5 Din. — Za obilen obisk se priporočata
LUPŠE in POLLICK.

Trboveljski premog in drva
dobavlja promtno in najugodneje tvrdka
H. PETRIČ
Ljubljana
Gosposvetska c. 8 Tel. 343

OTOMANE
v blagu Din 850.—, afrik modroci Din 250.— in vse tapetniške izdelke solidno in najceneje dobavlja
RUDOLF SEVER
Gosposvetska cesta štev. 6, (v hiši mesarja Slamiča).

Steklena strešna opeka
je zopet na zalogi pri ZDRUŽENIH OPEKARNAH D. D. v Ljubljani.

Kupiva vsako množino
SADJEVCA
(sadjevega mošta). — Ponudbe z navedbo množine na VREČKO in DOBERŠEK v Šmiklavžu, Slovenjgradec.

PRESELITEV.
Cenj. občinstvu v mestu in na deželi vljudno naznanjam, da sem
mesnico s konjskim mesom
iz Kopitarjeve ulice št. 1
preselil v lastno hišo, Prečna ul. 6
(nasproti mestni kopelji), dohod iz Kolodvorske ulice. Zahvaljujem se za zaupanje in se priporočam tudi nadalje
IVAN MARINŠEK, mesar.
Konje kupujem po najvišjih dnevnih cenah!

WEITZEL Ingenieur Gesellschaft, Komandit. dr.

Oddelek I. **CENITVE**
tehničnih naprav industrijskih podjetij in poslopij vseh vrst in za vse namene.

Oddelek II. **STROKOVNA MNENJA**
in interesno zastopstvo vseh vrst, za vse namene, zaupne izjave in ustanovitve.

Oddelek III **STROJI**
Sodelovanjem naših oddelkov I. in II. najboljše zveze. Zato dobave vseh strojev in naprav. — Prezidave. — Načrti. — Stavbeno vodstvo.

Radebeul-Dresden (Deutschland).

REKORD
v nizkih cenah in dobrem blagu
je dosegla konfekcijska tovarna
Fran Derenda in Cie., Ljubljana.
Suknje in ostala oblačila se prodajajo po neverjetno nizkih cenah v detajlni trgovini na Erjavčevi cesti št. 2.

Objava.

»U smislu naredjenja Uprave državnih monopola Pr. br. 45.964 od 20. oktobra o. g. održače se na 13. novembra o. g. u 11 časova prije podne druga **javna ofertalna licitacija** za izdavanje pod zakup prava velikoprodaje duvanskih preradjevina i cigarpapira za period 1926-1927 god. za slijedeče prodajne reone i to u Ljubljanskoj oblasti

za prodajni reon:
1. Velike Lašče,
2. Kamnik,
3. Logatec,
4. Lukavica,
5. Radovljica,
6. Ribnica,
7. Škofja Loka

U Mariborskoj oblasti

za prodajni reon:
8. Konjice,
9. Marenberg,
10. Rogatec,
11. Slov. Bistrica,
12. Šmarje pri Jelšah.

Oferte se predaju u kancelariji načelnika Odelenja Prodaje najdalje do **13. novembra 1925** u 11 časova, a otvaranje vršiče se istog dana u sjednici Uprave državnih monopola u Beogradu.

Kaucija za ovu licitaciju polagače se na Blagajni Uprave Državnih Monopola u Beogradu do 12. nov. t. g. do 5 časova po podne.

Kaucija je 1% od godišnje potrošnje dotičnog predajnog reona.

Uslovi za ovu licitaciju ostaju isti oni po kojima je vršena licitacija na dan 27. avgusta t. g., a koji su objavljeni u 165 broju »Služb. Novina« od 23. jula 1925 godine.

Uslovi se mogu dobiti kod Tvornice Duvana u Ljubljani.

Svaki nadmetač dužan je da uz svoju ponudu podnese i to:

a) uverenje o plačenoj porezi za poslednje tromjesečje;

b) uverenje opšt. vlasti da nije kažnjevan za krijumčarske krivice ili djela koja bezčaste i

c) uverenje nadležne Trgovačke Komore ili Udruženja da je ispravan i materijalno sposoban za obavljanje poslova velikoprodaje u reonu za koji ponudu podnosi.

Oni interesenti, koji bi želili oferte i kaucije da šalju poštom, moraju to učiniti svakako prvo 13. novembra t. g. jer se oferti i kaucije, koje budu docnije primljene, neće uzimati u postupak.

Iz kancelarije Oblasnog Monopolskog Inspektorata Zagreb,
26. oktobra 1925, br. 20.094.«

Razglas.

POKOJNINSKI ZAVOD ZA NAMEŠČENCE V LJUBLJANI odda
kleparska dela
pri gradbi stanovanjskih hiš v Mariboru — ob Kralja Petra trgu.

Kleparska dela se oddajo za štiri hiše skupno ali za vsako hišo posebej.

Interesentom, našim državljanom, so na razpolago pogoji in proračuni od 31. oktobra 1925 naprej ob uradnih urah v pisarni zavoda. Oferte je vložiti do 7. nov. 1925, priložiti 5% jamščine.

Zahvala. Vsem, ki ste ob času bolezni in prezgodnje smrti našega dobrega očeta, gospoda

Josipa Clemenza

sočustvovali z nami in vsem, ki ste pokojnega spremili k večnemu počitku, izrekamo tem potom svojo najiskrenejšo zahvalo. — Posebno se zahvaljujemo Stavbeni družbi d. d. in njenemu uradništvu, g. prof. dr. Jos. Demšarju za tolažilne obiske in vsem dorovalcem prekrasnega cvetja.

Bog povrni!

Ljubljana, dne 30. oktobra 1925.

ŽALUJOČI OSTALI.

Na zahtevo
Vam stavimo brezplačno proračun za črtanje in vezavo poslovnih knjig po navodilu.
Knjigoveznica K.T.D. v Ljubljani
Kopitarjeva ulica 6. II.

Otroka kapitana Granta.

113

(Potovanje okoli sveta.)

Francoski spisal Jules Verne. — Poslovenil A. B.

Tako so sprehajalci občudovali prekrasno naravo prav do večera, zdaj v senci na obrežni tratici, zdaj na sprehodu med šopi mimoz. Noč, pred katero je prišel kratek mrak, jih je prehitela pol milje od taborišča. Vrnili so se srečno, ker jim je bil za kažipota, ne zvezda severnica, ampak Južni križ, ki je žarel na sredi pota med obzorjem in nadirjem.

V šotoru je pripravil gospod Olbinett večerjo. Posedli so k večerji. Najbolj jim je teknil ragú papige, ki jo je spretno ustrelil Wilson, a še spretneje pripravil kuhar.

Ko je bila večerja pri kraju, je vsakdo gledal, kako bi našel izgovor, da bi mu ne bilo treba iti spat že v prvih urah tako krasnega večera. Kako so z veseljem pritrdili gospe Heleni, ko je poprosila gospoda Jakoba, da jim pove zgodbo velikih avstralskih raziskovalcev, ki jo je že dolgo obljubljal!

Ali mislite, da se je dal Paganel prositi? Predobro ga poznate, da bi vam prišlo kaj tacega na misel. Poslušalci so se torej zleknili pod veličastnim banksijevim drevesom; kmalu so se valili oblački tobakovega dima proti listju, ki ga je zagrinjala tema. Zemljepisec, ki si je bil v svesti neizčrpnega spomina, je začel:

»Gotovo se še spominjate, prijatelji, in tudi major najbrž še ni pozabil naštevanja za stavo, ki sem ga imel na »Duncanu«. Od vseh tistih, ki so prodirali v avstralsko notranjščino, se je posrečilo samo štirim, ki so prehodili vso deželo od juga na sever ali obratno. To so: Burke l. 1860. in 1861.; Mac Kinley l. 1861. in 1862.; Landsborough l. 1862. in istega leta tudi Stuart. O Kinleyu in Landsboroughu vam nimam dosti povedati. Prvi je prehodil Avstralijo od Adelaide do Carpentarjevega zaliva, drugi pa od Carpentarjevega zaliva do Melbourna. Oba so poslala na pot razna avstralska društva, da poiščeta Burkeja, ki je izginil, izginil za vedno.

»Burke in Stuart sta drzna raziskovalca, o katerih vam hočem praviti. Naj začnem brez predgovora:

»Dne 20. avgusta 1860. leta se je odpravljal na pot po naročilu kraljevega društva v Melbournu bivši policijski nadzornik v Castlemainu, preje irski častnik, ki se je imenoval Robert O' Hara Burke. Z njim je šlo enajst mož: William John Wills, mlad, pa poznan zvezdoznanec, doktor Beckler, naravoslovec, Gray, King ,mlad vojak indijske čete, Landells, Brahe in več spahijev-nosačev. Za potnike, njihova živila in prtljago je bilo petindvajset konj in ravno toliko velblodov. Živeža so imeli s seboj za osemnajst mesecev. Ekspedicija naj bi se napotila proti Carpentarskemu zalivu, sledeč najpoprej teku reke Cooper. Hitro je prekoračila reki Murray in Darling ter dospela do postajališča Menindije, na kraju obljudene zemlje.

»Tamkaj jim je prišlo na misel, da jim je obilna prtljaga zelo v nadlego. Ta nadlega, še bolj pa neka trda poteza v Burkejevem značaju sta bili vzrok, da se je pojavilo v četi nesoglasje. Landells, vodja velblodov, in ž njim par indijskih nosačev se je odcepilo od ekspedicije in vrnilo nazaj k reki Darling. Burke pa je nadaljeval svojo pot proti severu. Pot ga je vodila proti Cooperjevi reki, zdaj med krasnimi, dobro namakanimi travniki, zdaj po kamenitih tleh, kjer ni bilo kapljice vode. Dne 20. novembra, tri mesece po odhodu, je postavil na bregu omenjene reke prvo shrambo za živila.

»Tukaj so morali popotniki čakati dalj časa, ker niso mogli najti poti, kjer bi bilo vsaj malo vode. Po velikih težavah so dospeli do taborišča, ki so mu dali ime Willsov grad. Kraj leži na polovici pota med Melbournom in Carpentarjevim zalivom. Utrdili so ga in obdali okrog in okrog s koli. Tu je Burke razdelil četo na dva dela. Prvi naj bi ostal pod Brahejevim poveljstvom v gradiču Willsu tri mesece ali več, če mu ne zmanjka živeža, in čakal, da se vrnejo ostali. V drugem oddelku so bili samo Burke, King, Gray in Wills. S seboj so imeli šest kamel ter živeža za tri mesece, in sicer tri stote bele moke, petindvajset kil riža, ravnotoliko ovsene moke, stot posušenega konjskega mesa, petdeset kilogramov nasoljene svinjine in slanine ter trideset kil prepečenca. Toliko se jim je zdelo potrebno, da morejo prehoditi tistih šeststo milj tja in nazaj.

»Naši štirje junaki so odpotovali. S težavo so se prerili po kameniti puščavi in prišli do reke Eyre, ki je skrajna točka, kamor je dospel l. 1845. Stuart. Zavili so proti severu, kar najbolj naravnost mogoče, vedno po stoštiridesetem vzporedniku navzgor.

»Dne 7. januarja so prekoračili kozorogov povratnik. Solnce je žgalo kot živ ogenj. Često niso imeli kapljice vode, često so jih varala puščavska slepila (fata morgana). Kako so se razveselili, če jih je naprala ploha ali če so srečali blodne črnce, čez katere se jim ni bilo treba pritoževati. Sicer pa na poti ni bilo nikakih zaprek, ker ni bilo ne jezer, ne rek in ne gora.

»12. januarja so zagledali na severu par peščenih gričev, med drugimi goro Forbes. Za temi pa so se vrstila granitna pogorja. Tu so se začele prave težave. Le počasi so mogli naprej. Živali so postale uporne, niso hotele v gore: »Še vedno v gorovju, kamele se pote od strahu!« piše Burke v svojih potnih zapiskih. Vseeno je vztrajnosti junaških potnikov uspelo, da so prišli do reke Turner, nato do gornjega teka Flindersa, ki ga je bil zagledal Stokes leta 1841. in ki se izliva med košatim robom palmovih ter evkaliptovih dreves v Carpentarjev zaliv.

(Dalje sledi.)

PRIPOROČAMO »Cirilove knjižnice« v Mariboru 2. zvezek: dr. Lenard, »Jugoslovanski Piemonte«; 7 Din. — 3. zvezek: dr. Lenard, »Slovenska žena v dobi narodnega preporoda«; 10 Din. — 4. zvezek: »Moj strie in moj župnik«. Povest; 4 Din. — 5. zvezek: Melville, »Gladiatorje«. Roman. I. del 8 Din. — 6. zvezek: Melville, »Gladiatorje«, II. del. 10 Din. — 7. zvezek: Wells: »Zgodba o nevidnem človeku«. 7 Din. — KOL.

Največja tvornica Evrope

5000 marljivih delavcev naredi v 1 uri
5000 parov dobrih in cenenih čevljev

Bata

cipela i koža dion. društvo

Beograd Zagreb Sarajevo Subotica
Osijek Veliki Bečkerek Novi Sad
Skoplje Sombor Dubrovnik Brod n/S.
Split **Maribor** Zemun

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karol Čeč. Izdajatelj: dr. Fr. Kulovec. Urednik: Josip Fr. Knaflič.